

KÁLVINISTA VIL

SZERKESZTI: Dr. TAVASZY SÁNDOR

T A R T A L O M

Gondok között. — Eduárd Thurneysen:
Néhány szó az imádkozásról. (Kovács G.
ford.) — IGY SZÓL AZ ÚR. Farkas Jenő:
A test lámpása a szem. — Nagy József:
Kicsiny dolgok nagy reformátorok életéből.
SZOCIÁLIS MUNKA. H. J.: Hullámozás élet
és halál között. — IRODALOM ÉS MŰVÉ-
SZET. — KÉZ A KÉZBEN. — KRÓNIKA.

A vasárnapi iskolai munka alapelvei.

DR. IMRE LAJOS.

Ára 8 lei.

Megrendelhető az IFJU ERDÉLY kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Megjelentek!

Megjelentek!

A vasárnapi iskolák növendékei részére a legújabb művészi kivitelű

Vasárnapi iskolai szorgalmi képek.

Az „Ifjú Erdély” kiadóhivatala egyelőre két sorozattal indult meg Minden sorozat tíz képet tartalmaz, amelyek kép-magyarozó szöveggel és bibliai mondásokkal vannak ellátva. Az első sorozatba fel vannak véve: Kálvin János, Luther Márton, Zwingli Ulrik, I. Rákóczi György, Bethlen Gábor, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert, Bod Péter, Bolyai Farkas és Szegedi Kis István arcképei, míg a második sorozatba a dési, kolozsvári, magyarvalkói, marosvásárhelyi, nagyenyedi, ótordai, szentimrei és a sepsi-szentgyörgyi református templomok, valamint a vajdahunyadi vár és végül a maros-illyei Bethlen-kuria lettek felvéve.

Egy darab kép ára 1 Leu. A 20 képet tartalmazó két sorozat ára 20 Lei. -- A portó külön számíttatik fel.

Megrendelhető az IFJU ERDÉLY kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Most jelent meg!

Most jelent meg!

Egymás terhét hordozzátok

cím alatt a „Kálvinista Világ” kiadásában egy *vezérfonal*, mely „Az Úr csodásan működik” című vezérfonal módozataival az **evangélium szociális üzenetét** tárja fel a társadalmi, családi, erkölcsi és vallásos életre való vonatkozásában. *Férfi-, nőszövetségi, ifjúsági bibliakörök*, valamint magánosok használatára különösen ajánlható.

Ára 8 lei.

Megrendelhető az IFJU ERDÉLY kiadóhivatalában, Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

KÁLVINISTA VILÁG

SZERKESZTI: Dr. TAVASZY SÁNDOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: CLUJ-KOLOZSVÁR, CALEA VICTORIEI 38. SZÁM.

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 50 Lei, egész évre 100 Lei.

VII. ÉVFOLYAM

1933. NOVEMBER 30.

11. SZÁM

Gondok között.

Éjjel után jár az óra, amikor ezeket a sorokat írni kezdem. Azt mondják, hogy a szellemek járásnak az ideje az éjjeli idő. Nagyon sok embertársammal együtt azt szeretném, hogy bárcsak a szellemek indulnának hadi utjukra inkább ebben az időben, mint a gondok. A helyzet azonban az, hogy inkább a gondok seregei lepnek meg. Nem beszélek most az egyéni gondjaimról, amelyeknek száma is elég nagy, de beszélek azokról a gondokról, amelyek közösségi életünket ostromolják s amelyeknek száma egyenesen légió.

A napokban régi leveleimet rendezgettem. Olyanokat, amelyek közdolgozokra vonatkoznak. Meglepett az a sok kérdés, amelyek még ezelőtt pár évvel is foglalkoztatták egyházi közvéleményünket s amelyek hirtelen mind anachronizmusokká váltak. De csak azért, mert szeszélyesen elvágattunk mellettük. Vagy talán azért, mert már elintéztük azokat? Talán végérvényesen intéztük el? A belmisszió rendezése lekerült napirendről. Talán azért, mert egészen rendben van? Mennyit foglalkoztunk a presbiterek nevelésével és öntudatosításával, presbiteri konferenciák útján. Ma már nem kell. Talán azért, mert ez is meg van oldva végérvényesen? Ma már presbitereink református keresztyén öntudata fel van ébresztve és meg van szilárdulva? Aztán mennyit törődtünk a nagyhetekkel, a különféle lelkészi és tanítói továbbképzéssel. Ma már ezek is feleslegesekké váltak. Igaz, hiszen vannak Férfiszövetségek, lelkészi és tanítói értekezletek, oda tartoznak! . . . Milyen jó is a sok szövetség és egyesület, mert megszervezésükkel el is van intézve a zászlójukra irt ügy.

Mit törődöm én ezekkel a gondokkal? — mondhatja valaki. Hiszen vannak az egyháznak hivatalosai és hatóságai, törődjenek azok! Ugy van! Hiszen sokszor a hivatalosak sem jó néven veszik, ha az ők gondjaikkal bajlódunk, de a nem-hivatalosak sem nagyon bánják, ha legalább ezt a közgondot lerázhatják magukról és átháríthatják a hivatalosakra.

Itt van a mi főbajunk a gondjaink között. Vannak, akik a felelősségükön lazítanak azzal a hivatkozással, hogy „ma nagyon szeszélyes és bizonytalan időket élünk“, tehát nem lehet a felelősséget olyan „nagyon komolyan venni“. Vannak mások, akik áthárítják a felelősséget a hivatalosakra. Törődjenek azok, akik megfelelő ellenszolgáltatást élveznek a gondok fejében.

Felelősnek lenni annyit jelent, mint felelni tudni annak, aki számbaveszi a mi dolgainkat, szolgálatainkat és hivatásunkat. Ez a valaki nem más, mint maga az Uristen a Krisztusban. Szívünkön és hitünkön keresztül megszólítani csak ő tud. Felelni csak ott lehet, ahol van egy minden kételyt legyőző Isten, mint végső és örökkévaló fórum. Aki tehát az Isten színe előtt zarándokol, nem rázhatja le magáról a felelősséget azért az egyházért, amely a Mennyei Város felé vezérel.

Néhány szó az imádkozásról.

A földön a legrejtelmesebb és a legsajátosabb dolog — imádkozni. Federer Henrik elmondja Fltie Niklausról írott befejezetlen életrajzában, hogy miképpen kerítette hatalmába őt ötvenedik életévében valami különös belső nyugtalanság. Az Isten megismerése és a benne való békesség megtalálása után ébredt fel benne egy szokatlan szomjúság. Ebben az időben gyakran éjszaka felkelt és a hálókamrából átment a szobába. Ott megállott a cserépkályhának támaszkodva és hangosan imádkozott. Történetesen az idősebbik fiu egyszer fölébredt, felült az ágyában és hallgatta az éjszakai beszélgetést. A szobából kihallotta az imádságnak a szavait és azonnal tisztában volt a dologgal: az apja van odaát és beszélget. Vajjon kivel? Hiszen senki nincs nála benn és mégis van valaki, de nem egy akárki, hanem valaki olyan, aki mindenkinél különb, egy Láthatatlan, Hatalmas valaki-Isten! Az ifjura különösen mély benyomást gyakorolhatott amikor az éj csendjében apját beszélgetni hallotta Istennel!

Imádkozni annyit jelent, mint: *beszélni*, nem csupán gondolkozni! Istenre gondolni is helyes. Azonban mindaddig, amíg az ember csak gondol Istenre, teljességgel benne marad a mélységes magánosságban, amely mindaddig körülveszi, amíg csupán önmagánál marad. Ha valaki imádkozik, többé nincs egyedül. Egy dolog egészen bizonyos az imádkozásnál: tudom azt, hogy nem vagyok egyedül, hanem ott van Valaki, egy Más, egy Te, aki előtttem állsz és aki előtt én állok. Ő olyan közel van hozzám, én olyan közel vagyok hozzá, hogy nem is tehetek egyebet, mint beszélek vele. Így már most nem beszélek a levegőbe, még ha az éjszakába beszélek is bele, mert Ő hallja a szavam. Ez ismételten azt fejezi ki, hogy nem csak magamban suttogok valamit, hanem hangosan beszélek, amilyen nyilván Niklaus testvér beszélt, amikor éjszaka a kályha mellett állva, az Istenhez imádkozott.

Mi elszoktuk felejtetni amikor imádkozunk, vagy elnézzük, vagy nem tudjuk, hogy: Isten nem egy tölem származó gondolat. Ő nem az én egyik részem, még ha legnemesebb és legjobb részemet gondolnám is, Ő nem az én lelkemnek a legmélyebb tartalma; Isten a nagy Ő. Ő a valóságos, az élő, a jelenvaló, a sajátosan, hatalmasan uralkodó Én. A nagy „Én”, aki úgy áll szemben velem, hogy én így szólok hozzá „Te”, te én Istenem! Gondoljunk csak a zsoltárokra, a Bibliának erre az utolérhetetlen imádságos könyvére. Miképpen szólítják azokban meg az Istent, mint nagy, élő, hatalmas Valakit, akihez az ember ragaszkodhatik, akihez kiálthat, akire minden gondját reá helyezheti! Ha ezt elfelejtjük, vagy elnézzük, akkor már nem tudunk igazán imádkozni. Ha Isten csak egy másik neve egy mély gondo-

latunknak, akkor elveszett a mi számunkra a barátságos, nagy Te, a: Te Mennyei Atyánk-megszólítás, akkor többé nem is szólhatunk hozzá és: sem hallgathat meg minket. Imádkozásunk akkor csupán önmagunkkal való beszélgetés és amit eközben valamiképpen „hallunk” és felfogunk, az a saját szavunk visszhangja csupán. Nem csoda, ha egy ilyen önmagunkkal való halk beszélgetés az imádkozásunk csupán, hogy belőle sem erő, sem üdvösség, sem segítség nem származhatik!

Továbbá: egy nagy, eleven Te áll előttem imádkozás közben. Ez azonnal nemcsak azt jelenti, hogy én többet nem vagyok egyedül, hanem sokkal inkább azt, hogy egyuttal én nem vagyok a magam ura. Egy idegen, hatalmas kéz nyul utánam. Mivelhogy Isten az, aki előtt én állok. „Mi Atyánk, ki vagy a *Meny-nyekben!*” Az imádkozás ismételten azt jelenti: szolga vagyok, egy szegény kicsi szolga vagy szolgáló, aki a Mester előtt állok. Az bizonyos, hogy a barátságos, nagy „Te” megmarad, de ez a nagy Te arra vonatkozik, aki a mennyet és a földet teremtette.

Ezt is ismételten elfelejtjük, hogy az imádkozás egy királlyal való beszélgetés. Ennek a királynak pedig szándéka és akarata van velünk s amikor imádkozunk, ezt a szándékot és akaratot kell megtudakolnunk, hogy teljesíthessük. Mit akar Ő velünk? Bizonyosan nem egyebet, minthogy útainkat reahagyjuk, magunkat karjaira bizzuk, Őt magát ismerjük meg és ismerjük el annak, aki Ő valójában, minden létezésnek a gyökere és alapja, a mi életünknek Teremtője, a mi Urunk-Isten. Ő azt akarja, hogy mi betöltsük az első parancsolatot. Ami azt jelenti, hogy engedjük magunkat elszakítani egyéb uraságok szolgálatából, akiknek szolgálunk mindaddig, amíg Őt meg nem ismerjük és az új szabadság földjére nem lépünk, ahol csak az övéi vagyunk és nem a máséi is Ő mellette. Ő azt akarja, hogy neki hálát adjunk, Őt dicsérjük, Őt szeressük, Őt tiszteljük. Ő azt akarja, hogy minden reménységünket Őbelé vessük, vigaszt és segítséget nála keressünk, hogy naponként a legkisebb dologban is Őt kérjük vezetőnkül és Tőle várjuk szükségünket. Ez azonban azt jelenti, hogy Ő nem akar tőlünk egyebet, mint hozzávaló őszinte *imádkozást*. Bizonyára mindnyájan szeretnénk Istennel beszélgetni, azonban a Vele való beszédünk olyan sokszor alkudozás, perlekedés, vitatkozás, mint ahogy idegen emberekkel, akik hozzánk fordulnak, vagy saját szívünk és lelkiismeretünkkel szoktunk vesződni és vitatkozni. Ez azonban nem imádkozás! Az igazi imádkozás engedelmesség. Nem az a kérdés, hogy mi akarunk-e, vagy mit akarunk. Nem az a kérdés, hogy nekünk tetszik-e vagy nem, hanem az Ur áll előttünk és Ő akarja, hogy mi imádkozzunk.

Nekünk nem szabad kibujnunk az Ő parancsolata alól. Akár van rá hangulatunk, akár nincs — imádkoznunk kell.

Ha ezt elfelejtjük és arra várunk, hogy nekünk mikor tetszik, nem szabad csodálkoznunk azon, ha imádkozásunkban, dicséretünkben és hálaadásunkban, kopogtatásunkban és vigaszkeresésünkben olyan kevés erő, kerülgetés és ingadozás, olyan sok bizonytalanság és lagymatag, szeszélyes vonás van. Talán kegyetlenül hangzik, ha imádkozásunk feltételétől azt állítjuk oda, hogy Isten az Úr, aki előtt éppen az imádkozás által kell meghajolnunk, akinek az akaratát a mi akaratusunknak határt szab és azt kettétöri. És vajjon más Isten kellene-e nekünk? Nem kellene, mivel Isten, mint ilyen Úr képes minket megmenteni. Azonban mivel ezt elfelejtjük, a Belé helyezett reménységünk is mindig kicsi és csenevész. Még mindig csak önmagunknál maradunk, a magunk érzéseivel, erőivel, lehetőségeivel és gondolataival, amikor imádkozunk. Nem nézünk igazán fel az örökkévaló, mindenható Istenhez és az Ő erőihez, tisztaságához és világosságához.

Imádkozásunk alapjában véve nem állít bennünket az Isten megszólításának a hatáskörébe, mint ahogy annak történnie kellene. Ez három dologban látszik meg. Először abban, hogy olyan félénken és kicsinyhitűen kérdezzük: vajjon Isten valóban meghallgatja a mi imádságainkat? Mit is jelent a meghallgatás? Egész egyszerűen, egészen szószerint azt jelenti: „Ő hall“, Isten hall téged. És mivel ez így van, mivel „Ő hall“, mivel te nem a levegőbe beszélsz és mivel Ő, aki téged hall, hatalmas király, akinek minden a kezeiben van, azért kejj föl és légy reményteljes és bizakodó! És ezzel elégedjél meg. Mit akarunk mi többet, mint tudni imádságunk végeztével: most elmondtam, ami kinzott és aggasztott neki és Ő hallott engem. Ha pedig hallott, akkor már felemelt és megvigasztalt. Akármilyen történet, bizalommal és dacosan tudom azt, hogy Ő hallott engem. A meghallgatás tehát nem valami másodlagos dolog, ami az imádkozást követi csupán. Hanem magában az imádkozásban rejlik a meghallgattatás. Ha tehát igazán imádkozik az ember, akkor nem kételkedhetik afelől, hogy Ő hallott minket, és a meghallgattatás megtörtént.

Másodszor: a mi imádkozásunkban ismételtelen végtelen sokszor előfordulnak ezek a szócskák: „én“, „nekem“, „enyém“, „engem“. Amit én akarok, ami *nekem* hiányzik, ami az én gondom és kívánságom — ilyenekkel telik ki imádságunk. Ebben látszik meg, hogy nekem az imádkozásban sem az a fontos, hogy *Istent*, mint az Urat keressem és szeressem, hanem éppen magammal foglalkozom az imádkozásban, mint úrral és az Istennel csak mint oda-szólított szolgálival, hogy ennek az „Én“ uraságomnak a kívánságait teljesítse. Mégegyszer mondjuk, imádkozásban az első parancsolat

nyer beteljesítést. Ez pedig azt jelenti: a hamis uraságok, akik között az „Én“ uraságom a leghatalmasabb, megdől és az igazi Úr, az Úr Isten emelkedik föl előttem. Az Én uraságának ez a leomlása, az Úr-Istennek ez a felemelkedése, ez az a legnagyobb erő kifejtés, amit az imádkozásban végbe kell vinni. Enélkül az erő kifejtés nélkül egyetlen igazi imádság sem lehetséges.

És harmadszor: ahogy imádkozik az ember, aszerint él. Ha igazán imádkozunk, akkor az imádkozásunkból rend származik az életünkbe is. Igazán imádkozik az, aki az ő utait az Urra bizza. Ha pedig valaki valóban az Urra bízta az ő útjait az imádságban, akkor nem élhet többé úgy, mintha mégis neki kellene irányítania azokat. Ha valaki a gondjait imádságban az Istenre helyezte, akkor nem teheti azt, hogy imádság után megint magára vegye azokat, mintha nem is adta volna át azokat Istennek. Ha valaki az ő bűneinek a bocsánatát megnyerte az imádságban, akkor az *megbocsáttatott* és nem súlythat többé engem. Mert különben azonnal újra lerontjuk azt, ami az imádságban adatott nekünk. Imádkozni és utána tovább aggódni, a bűnmet újból felkeresni, miután már Isten előtt letettem azt, mintha annak még mindig hatalma volna rajtam, ez azt jelenti, hogy a bűnöket, gondokat és terheket komolyabban veszem, mint Istent, akihez pedig azt kiáltottam. Egész életünknek az ima nyomában kell haladnia, az életünkkel kell az imádságunkkal igazolnunk, amit meg is tehetünk — az igazi imádságban erre erőt, szabadságot és bátorságot nyerünk. Így függ össze életünk és imádságunk.

Azonban végezetül: Honnan tudjuk mindazt, amit az imádkozásról elmondtunk? Hiszen amikor valaki az ő szobájában leborul és úgy beszél valakihez, aki nincs ott, mintha ott volna és őt meghallhatná, — van-e ennél nagyobb értelmetlenség és lehetetlenség? Erre ezt kell felelnünk: valóban ez egészen értelmetlen és lehetetlen volna, — ha a *Biblia* nem volna a kezünkben. Imádkozni, való igaz, csak a Bibliával együtt lehet. Mivel Isten szólott először hozzánk, azért szólhatok én is Ő hozzám. Az Istennek ez az előttem szólása — ez történik a Bibliában. Hosszas magyarázat helyett lássunk egy példát! Olvasom a 23. zsoltárt: „Az Úr az én pásztorem.“ Amig ezt olvasom, ennek a zsoltárnak a szavait hallom és érzem; itt egy bizonyos ember, egy próféta vagy egy zsoltárfő szól hozzám. Azonban amíg ő beszél, az ő szavain át maga az Isten szól hozzám. Úgy, hogy én valójában nem egy zsoltárfőre hallok, hanem Isten tulajdon szavát. Ő, Isten szól hozzám: Én vagyok itt és úgy vagyok itt, mint a te pásztorem, ne félj! Hidd el ezt most nekem. Fogd fel a füleiddel és vedd az ajakadra és ismételd el, ugyanannyira, hogy ez az én szavam benned maradjon és a te saját szavaddá legyen. Úgyhogy te utánam mondhasd és érvényesen,

szó szerint: „Az Úr az én pásztorom“. És utána folytasd és felelj rá: „Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek a gonosztól, mert te velem vagy.“ „Mert te velem vagy“ — lásd, itt már a te Istenedhez szólottál így: „te“, itt te hallgattál az Ő szavára és ezzel magad is eljutottál az imádkozásra. „Mert te velem vagy“ — ezt a négy szót vidd magaddal és építsd rá az életedet, minden talajtalanúság és bizonytalanúság közepette, amiben most állasz. Az imádkozás felelet. Nem mi kezdjük el. Isten kezd. Azonban mivel Ő elkezdett szólni hozzánk az Ő Igéjében, nekem sem szabad tovább hallgatni. És ez az én tovább-hallgatni-nem tudásom az Isten beszéde után, ez az én imádkozásom.

Mindebben, amit eddig elmondtunk az Isten nagy irgalmasságáról, az Ő megfoghatatlan hozzánk-fordulásáról van szó. Istennek azonban ez az irgalmassága, ez a hozzánkfordulása egy nevet visel. Ez a név Jézus Krisztus. És ez azt jelenti, hogy nem magától értedődő. Nem valami olyan, ami mindig megvolt. Lehetséges volna, hogy most se legyen. És ime, most mégis itt van, megérkezett, éppen Ő általa, aki egyetlen, a Jézus Krisztus, a mi Üdvözítőnk által. Ez az Ő életének és halálának műve és győzedelme: Isten szólított minket és ezért mi is megtehetjük, sőt meg kell tennünk, hogy szóljunk hozzá. És így az imádkozás valójában egy titokzatos, sajátos cselekedet. Bűn, szenvedés és halál hegyei vesznek körül és elrejtik előttünk Istent. De vajjon Isten maga is nincs elrejtőzve? Lapozd föl a legjobb újságot és nézd meg, hogy hol van az Isten a mai világban?! És mi mégis úgy szólunk hozzá, mintha itt volna? Bűnnel, szenvedéssel és halállal nem törődve, mintha azoknak semmi hatalmuk sem volna fölöttünk? Igen, az imádkozással ezt tesszük. Mert ez Jézus Krisztus: az Isten velünk és mi az Istennel még a bűn, szenvedés és a halál közepette is. Természetesen ez másképp nem lehetséges, mint Jézus Krisztusra tekintve, egyszerűen csak Őréa. Ha imádkozni akarunk, a kereszthez kell mennünk, ahhoz a helyhez, ahol Isten a bűn legsötétebb éjszakájában, a halál és pokol kínjai közepette is velünk volt. Másképpen nem lehet, de így lehet. Az Üdvözítő keresztje az imádkozásnak a nyitott ajtaja.

Befejezésül még csak egy kérdést: Valóban lehetséges-e? Meg fogod-e hallani az Üdvözítő keresztjénél: nekem kell imádkoznom, nekem is kell imádkoznom és én imádkozhatom. Mert akárki is legyen, bármennyire gondterhelt, hányatott, kételyekkel és kérdésekkel teli, bármennyire távol a hittől, Jézus Krisztus itt van. És ez azt jelenti: Isten hív engem, engem is hív Isten. Te azt mondod: de én nem érzek ebből semmit. Csakhogy az imádkozásnál nem az érzés a fontos. Az ember nem az idegeivel imádkozik. Akár érzéssel, akár érzés nélkül, te is az vagy, akit Isten szólít. Te azt mondod:

de én nem tudok imádkozni, mert nem tudom, hogy mit imádkozzam. A felelet erre ez: lapozd föl egyszer a 23. zsoltár, vagy egy más bibliai helyet, hallhasd meg, hogy mit mond neked és azután próbáld meg utána-mondani, belehelyezve a benned levő közönyösségnek és kételkedésnek egész súlyát. Akkor imádkoztál. Te azt mondod, — mégsem, talán semmit sem mondasz, hanem elvonulsz és leborulsz és megleszed ezt az egy, egyszerű, idegen és mégis ismerős dolgot, így szólsz Istenhez: „Mi Atyánk, ki vagy a mennyekben...“ Te, valóban Te imádkozol.

Fordította: Kovács Géza. *Eduard Thurneysen.*

A test lámpása a szem.

A test lámpása a szem. Ha azért a te szemed tiszta, a te egész tested világos lesz.

Ha pedig a te szemed gonosz, a te egész tested sötét lesz.

Máté 6:22–23.

Jézus Krisztus amikor a hegyen elmondott s minden idők emberéhez szóló fenséges prédikációjában szemünket testünk lámpásának nevezi, azt érzékszerveink közül magasan kiemeli. Hiszen szemeink azok, amelyek feltárják előttünk az Isten által teremtet világot. Lámpások, amelyek segítségével meglátjuk Isten kezének csodálatos alkotásait s bekapcsolódunk az élet ritmusába.

Jézus látja a teremtet világ óriási kirakata előtt ácsorgó embert, látja, hogy szemein keresztül mint áradnak lelkébe a kísértések légiói, látja a sátánt, amint vállaira hajlik s csábító szavakat suttog füleibe: „Ide nézz — oda nézz! mert ez, meg az boldoggá tesz téged ezen a földön.“ Ismeri álhatatlanságot s épen ezért erősen kihangsúlyozza, hogy „ha azért a te szemed tiszta, a te egész tested világos lesz.“

Napjaink embere szörnyű nehézségnek találja azt, hogy testének lámpását megtisztítsa mindattól, amit maga körül lát s így testét világossá tegye s lelkét meg ne fertőzze.

Úgy látszik az emberi lélek megingott azok után, amiket napjainkban magunk körül látunk. Vallásos életünk épületét, — amelyet ki-ki a saját lelkében épített fel, — ma a kételyek vad-vizei ostromolják. Tekintetünket befelé kell most fordítanunk, hogy fel tudjuk kutatni lelkünk mélységeit, életünk még tisztán maradt területét. Félre értik tehát a komoly keresztyén embert ma azok, akik lázas keresését kárörvendően Isten ellen való lázadásnak tekintik s úgy gondolják, hogy hitét járomnak tartja, amelyet minél hamarabb le kell rázni a nyakáról. Ellenkezőleg: a keresztyén emberek jó

része ma egy szilárd és világos hitért küzd, ahol megtalálja testi és lelki tisztaságát s ahol meg tudja vetni lábát azok ellen a kísértések ellen, amelyeket maga körül lát. Az emberi lélekben ma tragikus harc folyik a szemek tisztántartásáért, hogy a test és lélek világosságban maradhasson.

Ez a küzdelem azonban az emberi élet legádázabb tusája, amelyről a Clairvuxi Bernátok, az Assiszi Szent Ferencek, az Augusztinusok és a Luther Mártonok zokogó vallomást tesznek írásaikban. Abban a pillanatban, amikor Éva a tiltott gyümölcs után nyult, tragédiánkká vált, hogy mindig szívesebben szaggatjuk életünk tiltott gyümölcseit, mint azokat, amik megvannak engedve, pedig Jézus világosan figyelmeztet: „Ha pedig a te szemed gonosz, a te egész tested sötét lesz“.

Jób — az Ószövetség tépettéltű isten-emembere, akinek hűségét Isten nagy és nehéz csapásokkal próbálta meg, — nyomorúságának napjaiban, amikor hegedűje sirássá, sípja pedig jajgatók szavává változik, szövetségre lép a szemeivel, mert azoknak tulajdonítja, hogy „letért az igaz útról, kezeihez szenny tapadt.“ (Jób 31: 1.) S valóban, ha tekintetünk bemocskolódik, testünk sötétté lesz. Lelkünk elveszíti egyensúlyát, helyünket többé nem ismerjük fel, amelyet Isten nekünk ezen a földön kijelölt s fényes nappal is szájalmasan botorkálunk feladataink és kötelességeink között.

Testvérem! Ha most azt mondaná neked valaki, hogy ha nem vigyázol, rövid idő alatt meg fogsz vakulni, bizonyára irtózatossá válna rajtad erő. Jézus Krisztus téged még nagyobb dologra, a lelki vakságra figyelmeztet, amely óriás feketeszárnyu halálmadárként közeledik feléd s amely téged szüntelen fenyeget, mert ha a te szemed gonosz, a te egész tested sötét lesz.

Meg teszel-e mindent azért, hogy elhárítsd magadtól ezt a szörnyű bajt? Gondolsz-e a lelki vakok millióira, akik hajótörött életük roncsaival belepik utadat s akiknek úgy hiányzik Jézus, mint az éhezőknek a kenyér, de akik erről semmit sem akarnak tudni?

Kétségbeesett tehetetlenségben azonban Valaki tud segíteni rajtad: a Hegyi beszéd Prédikátora, aki meghallotta a jerikói-ut vak koldusának kétségbeesett sikoltását: „Jézus, Dávidnak fia, könyörülj rajtam“ s a vak koldus, amikor szemei megnyíltak, nem nézett az út szélén nyíló virágokra, a Jézust ünneplő sokaságra, egy számára megnyílt új világ csodáira, hanem belenézett Jézus mélységes isteni szemébe, ahol megtalálta az ő életének célját és értelmét.

Testvérem, a te életed célja és értelme is az Úr Jézus Krisztus szemében nyugszik.

Farkas Jenő.

Kicsiny dolgok nagy reformátorok életéből.

Reformáció havában sokmindenfélét írnak a reformátorokról. Theológiai fejtegetések tárházai nyílnak meg az újságok engedelmes hasábjain. Mi itt azon kicsi dolgokról írunk, melyek a nagy reformátorok legsponsztánabb megnyilatkozásai: leveleikből idézzük s a nagy reformátorok mögött megkeressük az embert.

LUTHER feleségének írott leveleit így kezdi: Lieber HERR Kätthe! Kedves Kata URAM! Tartalmilag nagyon különbözők levelei, itt néhány kuriózumot közlünk:

1534-ből, tehát 400 esztendővel ezelőtt, így ír Luther feleségének: Az én kedves, szeretett Uramnak, Katalin asszonynak, Wittenberg. Kedves Kata Uram! Nem sokat írok, mert Philippus (Melancthon) övével együtt haza-tér. A fejedelem akaratából azonban nekem még itt kell maradnom. Remélem azonban, hogy Francisc Burkhardt, (a későbbi szászországi kormányzó) nem sokára fel fog váltani... Tegnap nagyon rossz italhoz jutottam, s nagyon jól tennéd, ha a borpincém egész készletét és egy üveg sörrel ideküldenél, amilyen hamar csak tudsz. Az új sörtől nem leszek sehogysem jobban. Isten áldjon gyermekeinkkel együtt. A te kedvesed (Liebchen) M. Luther.

1540-ből való Eisenachban kelt következő kedves levele: Kegyelem és békesség!... itt jól érzem magam, annyit eszem, mint a bajorok s annyit iszom, mint a németek (L. ugyanis szász volt!) és nagyon vidám vagyok. Olyasmint hallok itt, hogy Ferdinánd királyunk a törököket akarja viharként az evangélikus fejedelmek ellen hozni, alig hiszem ezt azonban, mert az valóban több lenne a soknál. Mond meg a gyermekeinknek, hogy imádkozzanak szorgalmasan. Kedvesed: L. M.

Tíz nap múlva ír újra feleségének: ...csakhamar megérem, hogy egy jó pohár sörrel itatom nálad otthon. Ha Isten is úgy akarja, kedden útrakelünk Wittenberg felé... Isten veled.

Halála évében, február 1-én írja Eislebenből Kata

Úranak: „...nem tudtam írni, mert Eisleben előtt elfogott a gyengeség. Ha itt lettél volna, bizonyára mondottad volna, hogy a zsidók, vagy a zsidók Istene okozta ezt. Át kellett u. is Eisleben előtt utaznunk egy falun, ahol nagyon sok zsidó lakik; talán ők futtak erősen reám (sie haben mich angeblasen), mert amidőn a falun átutaztunk, éreztem, hogy hátulról nagyon hideg szél csapta meg a fejemet barátságosan keresztül, mintha jéggé akarta volna fagyasztani agyamat. Egész elszédültem tőle. Most azonban már jobban vagyok, annyira jól, hogy nem félnék, ha szép asszonyok ostromolnának sem... (Luther nagyon sokszor tréfálkozik leveleiben.) Ha a nagy bajokon túl leszek, utána kell nézzek, hogy kiülök innen a zsidókat (vajjon Hitler még soh'sem hivatkozott Lutherre?), Mansfeld hercege, Albrecht, már útlatput kötött a talpukra, de még senki sem tett semmit ellenük. Abból a naumburgi sörből iszom, melyet te ajánlottál nekem. Jól esik nekem s reggel három korsóval iszom meg három óra alatt. Isten óvjon, a te öreg kedvesed: M. L.“

Egy hétre rá újra ír feleségének: Olvasd kedves Kata Jánost és a Katechizmust, amelyről egyszer azt mondtad volt, hogy abban a könyvben mind csak rólam van szó. Ne akarj te Istenre gondot viselni, mintha ő nem lenne mindenható, hiszen tíz Márton Doktort is tudna teremteni, ha az egyellen öreg Márton eltűnne a kéménylyukon. Hagyj békén a te gondoskodásoddal, sokkal jobb gondozóm van, mint te, vagy minden angyalok. A jászolban nyugszik ő és a szűz mellén táplálkozik, de egyszersmind Istennek jobbán ül, épen ezért légy csendes szívvel. Ámen.

Azt kell hinnem, az egész világban egy ördög sincs, mert mintha mind énértem Eislebenbe jöttek volna, olyannyira súlyos a helyzet. S még ezek a zsidók is itt vannak, mintha ötvenen lennének egy házban, annyian

(amint előző levelemben is írtam volt neked), azt mondták, hogy Ritzdorfban, ahol a multkor hideglelés fogott el, vagy négyszázannak van, ki s. belovagolnak a falun. Albrecht gróf, aki Eisleben körül rendelkezik minden vám felett, elfogatta őket a birtokán és kiszolgáltatta őket. Egyelőre azonban még senki sem tett ellenük semmit. A mannsfeldi grófnő, a Salamon özvegye, pártfogolja őket, úgy beszéltek. Ma azonban mindenütt, ahol csak tehettem, megmondtam a véleményemet ebben a kérdésben, akár mennyire goromba is volt az. (A schmal-kadeni háború előszele az, ami L.-t elkésérti itt.)

Vegyük ezen leveleimhez azon mondásait L.-nek, melyeket a házasságról mondott: „Nincs kedvesebb közösség — mondja —, mint a jó házasság és nincs fanyarabb szakítás, mint a válás. Oh, mennyi Isten-áldás van a házasságon. Mennyi öröme van az embernek az utódaiban! Ez a szülők legnagyobb öröme.” A házasságról 1557-ben így nyilatkozott: 14 évvel ezelőtt, amidőn házasodni akartam, a Schönhofeld leányt vettem volna el, aki most Basiliusnak, Albrecht porosz herceg házi orvosának felesége. Az én feleségemet sohasem szerettem, mindig nagyon büszkének tartottam, de Isten úgy akarta, hogy könyörüljek az elhagyottan. És Isten kegyelméből nagyon boldog házasság lett a miénk. Hűséges feleségem van, vagy ahogy Salomon mondja: Bizik abban az ő férjének lelke, jóval illeti őt és nem gonosszal az ő életének minden napjaiban. (Péld. 31: 11, 12.) A házasság Isten ajándéka, az élet legkedvesebb oldala és ártatlanabb, mint a cölíbtus, ha azonban rosszul sikerül, akkor rosszabb, mint a pokol!... Nem cserélném el Katámat se Franciahonért, se Velencéért, először azért, mert Isten őt ajándékozta nekem s nem Velencét, másodszor, mert igen sokszor tapasztaltam, hogy benne sokkal kevesebb hiba van, mint a többi asszonyban s harmadszor, mert hozzám köti a házassági esküm. Így kellene minden asszonynak is az ő uráról gondolkoznia!... Én vagyok az alattvaló, ő a felettem álló, én vagyok Áron, Kata pedig Mózes...“ Egyszer egy angolnak, aki nem tudott jól németül, ezt mondotta: „A feleségem kellene téged németre tanítson. Olyannyira beszédes, hogy ebben messze maradok mögötte. Pedig nem valami épületes dolog, ha az asszonyok sokat fecsegnek. Jobban áll nekik a hallgatás.”

Idézzük Kőburg várából Jánoska gyermekének írott levelét: Drága fiacskám, örömmel értesültem arról, hogy szorgalmasan tanulsz és imádkozol. Tedd továbbra is ezt szorgalmasan. Amikor hazajövök, hozok neked szép vásárfiát.

Láttam egy kertet, ahová sok gyermek megy be, aranyruhácskában, gyönyörű almát, körtét, szilvát, cseresnyét szednek a fákról, játszadoznak, táncolnak és nagyon vidámak mindannyian. Van kis lovuk is, melynek arany a háma, ezüst a nyerge. Megkérdeztem a kert tulajdonosától: Kicsodák ezek a gyermekek? „Azon gyermekek ezek — felelt —, akik örömmel tanulnak, szívesen imádkoznak.” Jó ember — mondtam —, nekem is van egy kislány, Luther Jánoskának hívják, nem jöhetne ő is ide ebbe a kertbe, hogy ő is a többivel együtt gyümölcsöt szedjen és játszadozzék? És így felelt az ember: „Ha örömmel imádkozik, szívesen tanul és jó gyermek, akkor eljőhet ő is s elhozhatja magával Lippust és Jostot (Melanchton és Jónás gyermekei ezek) s ha eljönnek, úgy sipolhatnak, trombitálhatnak, játszhatnak hárfán, táncolhatnak, sőt kis nyilacsákkal lövöldözhetnek is. És az ember megmutatta nekem azt a gyönyörű rétét, ahol a tánc, a játék folyik, aranytrombiták, hegedűk, hárfák csüngtek a fákön; a gyermekek azonban még nem ettek volt s így nem tudtam kívánni a táncukat s így szóltam az embernek: Elmegyek most és megirom Jánoskának, mi mindent láttam itt, hogy ő is tanuljon szorgalmasan és imádkozzék örömet, hogy eljöheszen ő is ebbe a gyönyörű kertbe.

Tanulj hát szorgalmasan, kislány, mond meg Lippusnak és Jostnak is, hogy ők is tanuljanak szorgalmasan és legyenek jók. Így majd együtt elfőttök ebbe a gyönyörű kertbe.

Szeretettel köszönt edesapád. M. L.

Néhány gyöngyszemet válogattunk itt még ki Luther mondásai közül, melyek a gyermekekre vonatkoznak:

„... amilyen gond nélkül jönnek a világra, amilyen gondtalanul élnek, éppen olyan gondtalanul halnak is meg a gyermekek.”

A gyermekek minden disputa nélkül hisznek az örökkévaló Istenben és az örökkévaló életben. Milyen boldog az a gyermek, aki ily időben hal meg! Még ha a legnagyobb fájdalom születne is ebből, mert testemnek egy darabja halna vele meg s az anya szívének egy darabja lenne holtja.

Egyszer Jánoska ebéd alkalmával arról beszélt, hogy milyen jó lesz majd az örökkévalóságban, ahol tejfel-mézrel folyó ország van, ahol semmi gond sincs, ahol csak játék az élet. Ekkor mondotta Luther: Ez az életkor a legboldogabb. Nincs politikai gondja, nem látja az egyházi bajokat, nem szenved a halál borzalmait sem, sem a jövőre betegségeit, csak örömteli gondolatok vannak a gyermeknek.

Oly nagy a szülőknek gyermekeik iránt érzett szeretete, hogy annál inkább ápolják őket és gondoskodnak róluk, minél inkább redjük szorulnak. Azért a legkedvesebb gyermekem most Mártonka, mert most inkább van neki szüksége rám, mint Jánoskának, vagy Magdalénának, akik már beszélni és kérni tudnak.

Amikor egyik gyermekét pólyálta be s az bőgve tiltakozott ellene, így szólt: Sirj, csak sirj, engem is így pólyált be a pápa, de mégis megszabadultam a kötelekeiből.

Követhetnők még sokáig azt a szeretetet, azt a vidám sugárzást, mely Luther szívéből feltör, valahányszor szeretteinek vagy szeretteiről ír, gondolkodik, beszél...

Lehet, hogy jelentéktelennek látszanak ezek az intimítások, de talán közelebb hozzák az olvasóhoz Luthert; az Erős várunk s a 95 tétel szerzőjét. Meglátjuk benne az embert.

(Következő számunkban Kálvin életéből vett kicsi dolgokkal mutatjuk be a nagy reformátort.)

Déva.

NAGY JÓZSEF.

A mi egyházi külmiszióink.

Hírek Babos Sándor misszionáriusunk utjáról.

Addig is, míg részletes tudósítást nyernénk útjáról, vegyük elő térképünket s azon kíséreljük végig, baráti levelei alapján, azt a hosszú tengeri utat, amelyet október 2-ig megtett. Erről a napról kelteztes utolsó levelét. Miután szeptember első napjaiban bizonyos nehézségek után Bécsben megkapta a kínai útlevél-vizumot, Triestből, Genová és a nápolyi-öblöt érintve, hajón a messinai szoroson át szeptember 7-ike körül Port-Szaidba, a szuezi-csatorna bejáratához érkezett. A szuezi-csatornán át a Vörös-tengert keresztülhajózta és az Indiai-óceánra jutott. Szeptember 19-én már Kolombo-ban (a Cejlon-sziget délnyugati oldalán) volt. Innen tovább hajózott a Malakka és Szumatra szigetek közötti Malakka-szoroson át, ahova szeptember 26-án érkezett. Utolsó levelét Manilából, a Filippi-szigetokről, a Szulu-tengerről írta október 2-án keltezten. Innen Honkongba, a Dél-Khinai-tengerre, a Szikiang folyó torkolatához indult, ahova azóta már régen megérkezhetett. Amint utolsó levelében jelenti, csak Sanghai-ban tudja meg további útirányát. Egyelőre, — amint írta — az a fontos, hogy Mukdenben legyen. Leveleihez igen érdekes képeket mellékel, missziói előadások kapcsán való bemutatásra. Egészsége jó, lelke derült és örvendező, elhatározása — Isten kegyelme alapján — megingathatatlan, bár sok nehézség vár rá, de kész acélos akaratú és a győzelem reményével vállalni minden próbát. Áldja meg az Úristen a mi első erdélyi magyar református egyházi misszionáriusunkat!

A dévai református Nőszövetség folyó évi október hó 14-én nagyszabású kultürestélyt rendezett. A változatos programnak legérdekesebb pontja volt dr. Imre Lajos kolozsvári theol. igazgató előadása, aki „A nevelés és a kultúra megtartásának szolgálatában” címen tartotta meg a nagyszámu hallgatóságot mindvégig lebilincselő értékes és tanulságos előadását.

SZOCIÁLIS MUNKA

Zsilvölgyi levelek.

Hullámozás élet és halál között.

Ismeretes, hogy az elmúlt nyár folyamán ismét megkondult a vészharang a Zsilvölgyében. Az államvasút hirtelen leszállította a szénrendelés kvótáját s ezzel nehéz helyzet elé állította az egyébként igen busás haszonnal dolgozó társaságot. Junius elején néhány napra meg is szűnt a rendszeres munka s úgy volt, hogy végleg bezárják az amúgyis leépített lupényi és aninószai bányákat. A megdöbbentő hír természetesen nagy riadalmat keltett, hiszen, ha a szándék valóra válik, ez a két község halálát jelentette volna. Ezer-számra lettek volna munkanélkülivé a bányászcsaládok. Egyházunk is elvesztette volna legerősebb és legfiatalabb hunyadi gyülekezetét. Az úgy annyira komoly volt, hogy rendkívüli fejleményektől tartva, katonaság lepte el a bányatelepeket. A veszély aztán hirtelen, ahogy támadt, el is űlt s ma újra megy tovább a munka a régi mederben.

Mint a nappal és éjszaka, úgy váltakozik a helyzetünk. Sokat tanulhatna ebben a szomorú iskolában a mai zsilvölgyi ember, ha egyáltalán volna kedve a tanuláshoz. Két dolgot azonban lehetetlen meg nem tanulni, meg nem látni a közelmúlt eseményeiből: az egyik az, hogy emberi részről mást, mint rideg számítás várni nem lehet. A nincstelenek iránt alig van több felelősség a legtöbb emberben, mint a gyermekben a játékszere iránt. Eddig sem volt titok, hogy a pénz önzővé és sivárrá teszi az amúgyis szármalmos emberi szívet, most azonban már világosan meglátszott, hogy ha a számítás felborul, ezek nyugalma, életsorsa úgy táncol az érdektenger hullámain, mint sorsukra hagyott kis papirhajók. *Az emberi könyörület soha meg nem tartja ezt a világot.*

Amilyen keserű ez a tapasztalás, olyan felemelő a másik meglátás az események mögött: *a nem-remélt és váratlan talpradillás döbbenetes erővel mutat egy lát-hatatlan Valaki felé.* Aki gondot visel az elesettekre. Aki felül áll a számításokon, bár talán számításba se vették.

Látnivaló, hogy az idők játéka súlyos harc a zsilvölgyi munkásság számára. Életremenő. Nemcsak azért, mert vándorbottal, sőt koldusbottal fenyeget máról-holnapra száz meg száz embert, hanem mert lelki életük felett se múlik el nyomtalanul: aki csak az emberi utakat látja közülük, azt végső elkeseredésbe, hitetlenségbe hajítja, viszont aki még tudott Istenben bízni, azt hitében megerősíti.

A tiszta látás mindenképpen közeleg. Csak az igazságkeresés tiszta útját is megismernék! A Krisztus útját. Ettől azonban a tökéls-munkás harcban nálunk még mindkét fél elég messzire jár. H. J.

Magyarországi Hittestvéreink két napos konferenciát tartottak Miskolcon. A konferencián (nov. 5 én) dr. Ravasz László ref. püspök tartott előadást: „*A magyar sors mérlegéről*” címen. E beszédében kihangsúlyozta, hogy *magyarnak lenni hivatás és küldetés.* A világegyetem úgy van megszerkesztve, hogy üres és vak volna a magyar nemzet nélkül, mely ha nincs, a szírványból tépnének ki egy szint és a lantból egy hűrt.

EGYHÁZ ÉS MISSZIÓ

Szerkesztő: Horváth Jenő.

Aninoasa-Aninósz, j. Hunedoara-Hunyad m. Új belépések e címre jelentendők be. A Külm. Barátai imádkoznak az ügyért és évi rendszeres adománnyal vagy persely vállalásával támogatják mandzsuri mi sszióinkat.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Dr. Nagy Géza: Külföldön Bujdosó Erdélyi Diákok Levelezése, Szenvedő Papok, Szenvedő Egyházak, Kolozsvár, 1933.

Fenti cím alatt jelent meg 'ez év tavaszán Dr. Nagy Géza ref. theol. professzor szerkesztésében a Károlyi Gáspár Irodalmi Társaság Tudományos Könyvtárának első kötete. Egy merész, de nagyon szükséges vállalkozás e kötet megjelenése: kísérlet arra, hogy református művelt középosztályunkat egyházunk történetének primér anyagával megismertesse. Egyházi történetünk ismeretével kevesen dicsekedhetnek máma, amikor pedig óriási szükség van a történeti tudat erősítésére. Még azok is, akik tájékozottabbak egyházunk múltja felől, ismereteiket legtöbbször már elavult kézikönyvekből, vagy régi feldolgozásu nagyobb munkákból merítik s így természetesen nem igen tudják azokat érvényesíteni vagy éppen megvédeni a katolikusoktól „átértékelt” új szempontokat érvényesítő történelemben.

A magyar prot. egyháztörténelem szükséges megújulása kétségkívül csak a primér források új feldolgozásán keresztül lehetséges. E szempont még inkább kidomborítja előttünk e kiadvány értékét, mely csak öregbedik azon meggondolás által, hogy a könyvben közölt levelek mindenike érdekes művelődés- és egyháztörténeti fontossággal bír, nemcsak a specialisták, hanem a művelt magyar ref. középosztály számára is. A belőlük kiáradó közvetlenség teljesen élénk állítja az erdélyi magyar társadalom XVII. és XVIII. sz.-i művelődési és egyházi viszonyait, tehát mindvégig érdekes élményt jelent az olvasóknak.

M. Nagy Ottó: Van reménység. (A halottak feltámadásáról) Ifjú Erdély kiadása, 1933. Élő könyvek 18. száma. 16 oldal. Ára 4 leu.

Amilyen mértékben kezdett egyházunk az Igével fokozottabb mértékben élő egyház lenni, olyan mértékben veszített teret egyházunk tagjai között a baptista propaganda. De amilyen mértékben nőtt az általános válság tudata s lett bizonytalanná minden, ami földi, került mindinkább előtérbe az élet egész csomó életlen tuli megfoghatatlan kérdése. S mivel ezeket a kérdéseket a földi egyház megújulására tekintő egyházunk kellő figyelemben nem részesítette, a gyengülő baptista propagandát felváltotta a titokzatos utolsó dolgokkal szerfelett foglalkozó adventisták és millenisták propagandája.

Ez a kis könyv ebből az adott helyzetből született s ezért nélkülözhetetlen mindenki számára. Református intelligenciánk homályos és zavaros, az evangéliumból nem igazolható képe van a halál, feltámadás és örök élet kérdései felől. Ennek a kis könyvnek világos és érett megállapításai, áttekinthető beosztása nagy segítséget nyújt egyecseknek és keresztyén tanulmányi köröknek a feltámadás kérdésének tanulmányozására. Annak ellenére, hogy az ifjúság számára írta egyházunk egyik legjobb theológusa és ifjúsági vezetője, legmelegebben ajánljuk minden református felnőtt egyháztagnak.

Dr. Bohatec—Trócsányi:

„Kálvin Művelődéstörténeti Jelentősége.”

Tulajdonképpen csak egy rövid, 18 oldalas székfoglaló beszéd, de annyira találó tömörséggel világítja meg fenti témát, hogy feltétlenül igaza volt a pápai főiskolai nyomdának, mikor kiadására határozta el magát. Szerzője kevéssé ismert a magyar protestantizmus előtt, pedig amint azt jelen értekezése is bizonyítja, feltétlenül figyelemreméltó jelenség, aki bámulatos éleslátással és új adatok érvényesítésével igyekszik megvilágítani ezt az utóbbi időben annyira előtérbe került kérdést.

Mindnyájunk előtt ismeretes tény, hogy a háború után Kálvin műve a maga sokféle vonatkozásaiban újra az érdeklődés középpontjába került. Francia és német theologusok, közgazdászok és szellemtörténészek nagy buzgalommal igyekeztek a kálvinizmus hatását tisztázni. Eredményeik sokféleségére jellemző, hogy sokan úgy a francia forradalom eszméit, mint a kapitalista gazdasági rendszer kifejlődését végeredményben a kálvinizmusra vezetik vissza.

Szerző tömör kis tanulmányában sorra veszi ezeket az állításokat s mindeniket megvizsgálja a maga sajátos logikus érvein keresztül. Megállapítja, hogy Kálvin művelődéstörténeti jelentősége főleg abban áll, hogy a kálvini egyházszervezetből „egy demokratikus szabadsághullám” ömlött bele a modern világba francia, angol és amerikai kálvinistákon keresztül s így a kálvinizmus okmányszertien bizonyítható nagy hatással volt az angol és amerikai államalkotmány kialakulására. Új adatok alapján bizonyítja szerzőnk, hogy a kamatszédést legelőször nem Kálvin, hanem előtte sokan mások (Luther, Melancthon), sőt maga a genfi róm. kath. püspökség is megengedte, tehát az ismeretes Weber-féle állítás ezzel megdőlt.

Horváth Jenő: A misszió népe. Skócia és a skótok. A szerző kiadás. Aninósa, 1933.

Még 1922-ben került a kezembe Galambos Zoltán: A hollandiai reformátusok élete c. ötven és egynehány oldalas könyv. Meglehetősen egységes, világos képet kaptam belőle a hollandiai református életről. A könyvön végig éreztem az író ragaszkodó szeretete s bizonyos tendenciával itthon is ébresztő hatásúvá akarta tenni mindazt, amit Hollandiában a magáévá tett.

A Horváth Jenő könyvét önkéntelenül ezzel a könyvvel kellett kapcsolatba hoznom. Nagy örömmel üdvözöltem a könyvet. Végre egy magyar könyv, amelyik egy új külföldi református egyházat mutat be az itthoni közönségnek. Éppen azt az egyházat, amelyet itthon a legfukarabb nép egyházának ismernek. Ezzel a könyvvel mindazok adósok voltunk Skóciának, akik vendégszeretetét élveztük. Egy ilyen könyv nemcsak azért fontos, mert megismerteti egy másik egyház életével, hanem azért is, mert inspirációt, lökést és példát adhat nekünk is, akik útban vagyunk egy teljesebb református élet felé.

Ahogy a Galambos Zoltán könyvének is megvolt a főtendenciája, úgy ez a könyv is, amint címében is kifejezi, a skót egyházi életnek egy sajátos jellemvonását: a misszió szolgálatát akarja kiemelni. Abban teljesen igaza is van, hogy ma a skót református egyházat lehet leginkább a misszió egyházának nevezni. Nagyon helyes

dolog innen ragadni meg a „fukar” skótok egész életét. Az általános benyomásom azonban az, hogy az író aránylag kisterjedelmű munkájában igen sokat ölelt fel, nagyon sok részletkérdésre kitért s így nem tudta a skótok missziói szellemét kellőképpen homlokterbe állítani. Ez pedig ma, amikor egyházunk fokozott mértékben indult el a misszió szolgálatában, különösen fontos lett volna. Nagyon érdekes lett volna a skót történelmen és jelenen át ezt az egyetlen szempontot dolgozni ki, amint azt a cím ki is fejezi.

Annak ellenére, hogy a könyv itt-ott sok skót jellemvonást azonosít általános brit, vagy nyugateurópai jellemvonással s képét a kilenc év előtti, azóta bizony sokat változott, skót életről alkotja meg, jó ismerető kalauz Skócia és a skótok életéről. A mindennapi és egyházi életből vett nagyon jellemző képei; a gondos utána olvasás adatai által felkelti a skótok iránti érdeklődést s a skót vicceken keresztül félrevezetett magyar református közönségnek megadja a lehetőséget, hogy pár órást tegyen Skóciában.

Az író áldozatkészsége, mellyel könyvét kiadta és jóvedelmét a misszió szolgálatára szentelte, csak emeli a könyv értékét.

L. D.

Dr. Dávid György: „A stólaügy története az erdélyi ref. egyházban.”

Érdekes kis munka ez a 76 oldalas történeti tanulmány, mely a stóla kérdés történetén visz végig bennünket. Szerző munkáját nagyon megnehezítette az a körülmény, hogy meglehetősen elhanyagolt területen kellett járni. Mégis örövendetes, hogy a feltornyosuló akadályok dacára olyan érdekes és hasznos anyagot dolgozott fel. Sok olyan adatot találunk benne, melyeknek felújítása nagyon is szükséges a mai időkben. Hiszen köztudomású, hogy pl. a baloldali szervezetek egyik leggyakoribb vádjá épen erre a kérdésre irányul s ezen keresztül támadják legsikeresebben a ker. egyházakat. Szerző könyve ügyesen foglalja össze a stóla történeti kialakulását, először általános keresztény, majd az erdélyi magyar református egyház síkján; rámutat az egyékes rendezés különböző kísérleteire s a jelenlegi helyzet furcsaságaira. Könyve végén nagyon helyesen állapítja meg, hogy magasabb elvi szempontból a stóla nem egyéb, mint simmia, melynek megszüntetése s a vele kapcsolatos kérdések rendezése úgy az egyháznak, mint az államnak egyik legsürgősebb feladatai közé tartozik. Mindezek azonban tovább utalnak, egy nagy, már régóta vajdó problémára: a papi fizetések arányosítása felé. Szerző könyve ez irányban is érdekes utalásokat ad.

K É Z A K É Z B E N

— Az Ifjúsági Kereszttyén Egyesület Szénior Osztályának rovata. —

Rovatvezető: László Dezső.

Laczká Judit az első szénior-csemete, aki a Regátban látta meg a napvilágot jul. 4 én. Apja Laczká József gyógyszerész-főhadnagy, anyja dr. Kiss Erzsébet fogorvos. Mindketten az IKE első egyet. h. generációjából valók. Turnu-Severinben élnek, talán ezért jutott az örömhír is később hozzánk. Isten áldását kérjük rájuk.

Skóciai ösztöndíjasaink az idén ketten vannak. Gyenge Sámuel s.-l. a Free Church of Scotland, Szöcs Endre volt bukaresti s.-l. a Church of Scotland vendége. Mindketten nagy nehézségek árán jutottak Skóciába. Gyengének a ruhája volt nagyon gyenge, mindkettőjüknek pedig az erszénye. Gyenge ruhája mégis megújult útközben egy felfedezett magyar-barátságban, Szöcs Endre pedig Londonban megkereste a további

út költségeit azzal, hogy egy olasz turistát „kalauzolt” napi 10 sillingért. Első külföldi tanulmányútnak biztató kezdet. Címük: Mr. S. Gyenge. c/o Dingwall. 12 Buccleuch Place. Edinburgh. Scotland. — Mr. E. Szöcs. c/o Mrs. Campbell. 30 Spital. Aberdeen. Scotland.

A kolozsvári Nőszövetség az iskolába járó szegény gyermekek karácsonyi felszerelése céljából sorozatos templomi ünnepélyeket rendezett a kolozsvárbelvárosi, Monostori-úti, hídelvei és a magyar-uccai templomokban.

Református kereskedőt keresünk a dicsőszentmártoni *Református Bolt*-ba. Azok a ref. kereskedők, akik vegyes-kereskedés önálló vezetésére képesek s 50 ezer lei készpénzük, továbbá az illetékes lelkészrel eddigi működéséről és erkölcsi életükről megfelelő bizonyítványuk van, forduljanak bővebb felvilágosításért a dicsőszentmártoni ref. lelkész hivatához.

A reformáció emlékünnepe, e nagy nap múlt-
jához méltóan ünnepelte meg október 31-én Erdély-
szerte a protestáns társadalom. Az összes templomok-
ban istentisztelet volt és az összes tanintézetekben em-
lékünnepe.

Magyarországon is bensőséges ünnep keretében
ünnepelték e napon. Budapest protestánsai pedig egy
nagy esti ünnepségen méltották e nagy nap jelen-
tőségét. Az ünnepi beszédet itten dr. Ravasz László
református püspök tartotta.

Bizonyoságtételre jöttünk össze elsősorban a kivül-
állókért — így kezdte beszédét. Elismerjük mindenki-
nek a jogát arra, hogy véleményt alkosson rólunk, de
követeljük az illetékeséget, hogy mi mondjuk meg:
kik vagyunk, mi az igazunk, mit hiszünk és merre
járunk.

Szükség van erre a bizonyoságtételre önmagunkért
is. Nem elég egy igazságnak elméleti igazságnak lenni;
az igazságot meg kell vallani, hogy erő áradjon be-
lőle. Igazságról folyik a szó: csak ez a küzdelem
mélto az emberhez.

Mi a protestantizmus? A „protestal” ígét a köz-
tudat szereti a „tiltakozás”-sal fejezni ki s ebből azt
a következtetést vonják le, hogy a protestantizmusban
nincs más, mint üres tiltakozás. Ennek a filológia is
ellentmond, nem csak a történelem és a teológia. Mert
protestálni annyit jelent, mint egy vélemény igazságát
nyilván kijelenteni, tanúbizonyságot tenni egy általunk
felfisrt igazságról akkor, amikor ez az igazság fe-
nyegítve vagy megtámadva van, amikor az igazsággal
együtt talán magunk is veszélyben vagyunk.

A világon minden vallásos közösségben van, sza-
kadatlan protestálás és reformáció. A buddhizmus is
reformáció volt a brahmanizmussal szemben, a szö-
vetségi próféta nem egyéb, mint élő és lobogó refor-
máció a főpap imádság, a kultusz és rituale ellen; Jézus
egész küldetés reformáció volt, amikor olyan hallat-
lan dolgokat mondott: „Rontsátok el a templomot és
én harmadnapra felépítem”, amikor egy egész vi-
lággal szemben pártját fogta az elhagyottaknak és azt
a hallatlan szocialis gondolatot proklamálta, hogy
„elsőkből lesznek az utolsók és az utolsókból el-
sők” — egész működése reformáció azzal a világgal
szemben, amit át akart alakítani.

Ágoston, amikor boldog páthoszában megindított
egy lírát, amely évezredek át zeng és összemoiló vi-
lágokon is felujjong, mint egy boldog megváltás finá-
léja — reformációt munkát végzett, mint azok a hűs-
ges áldott szerzetesek, akik ebben a látható világban
egy láthatatlan világ törvényét: a hatalommal szem-
ben a szolgálatot állították, a méltósággal szemben az
egyszerűséget, az uralkodással szemben a lemondást,
akik a világ minden gazdagsága mellett alázatos, szót-
lan, hűs, dolgos egyéniségükkel egy elvilágosodott,
egy házban örök reformációt munkát végeztek.

Es mikor az egyház kerítései annyira meglazultak
a renaissance pápák idejében, hogy ez a reformáció
tovább nem maradhatott meg az egyház keretei között,
akkor szükségképpen két részre osztotta a keresztyén-
séget, hiszen a tridentin zsinat és óriási alkotmánya is
reformáció és a protestantizmus, amikor megszületett,
már tovább kellett, hogy fejlessze a reformációt, ön-
maga életének veszélyeztetésével kimondván legfonto-
sabb elvét: „az egyház önmagát szakadatlanul kell,
hgy reformálja”.

Tehát a reformációt úgy tekinthetjük, mint a min-
denkori fejlődést fokozó előkészítő lendületét, mint egy
dinamikai tényezőt a történelemben, amely a halállal
szemben az élet javáért küzd.

A reformáció mindenekelőtt a vallás átalakulása.
A protestantizmus módszer Krisztus igaz követé-
sére. Odafenn az örök üdvösségben nem lesz protes-
tantizmus azért, mert teljes lesz az ismeret és ennek
a történelmileg adott módszernek a közvetítő munkája
e földi világban már lejárt.

Helytelen, hogy a protestánsok, vagy mások úgy
gondolkoznak, mintha a mi anyaszentegyházunk 400
éves volna csupán. Kétezeréves és az első pünkösöd nap-
jától számít élete. Ha pedig hozzávesszük az ótesta-
mentum előkészítő munkáját, akkor azt mondjuk, hogy
a mi anyaszentegyházunk, mint Krisztusé, ott kezdő-
dik, ahol az első kegyelmi tény megtörtént. A mienk
Augustinus, Clairveauxi Bernát, Assiszi Ferenc, a
szentek és igazságtévők és ha mi krillai módszerrel
szoktunk is eljárni és megkeressük, mik és kik felelnek
meg az evangéliumnak, azért ők a mi nemzetségünk
és mi az ő házuk népének valljuk magunkat.

Különösen nem szabad erről megfeledkeznie a
magyar embernek. Nem szabad belemenni olyan oszto-
zódásba, hogy a magyar történelem 1500. ig a másé.
Nem. Szent István, Szent László, Boldog Margit, Ráskay
Lea és Temesváry Pelbárt és minden nagy hitvallója
ennek a korszaknak éppen úgy a mienk, mint bárki
másé ezen a földön. Ha ezt a helytelen gondolatot el-
fogadnánk, akkor a magyar történelem legelső és leg-
nagyobb alakja, Árpád fejedelem senki sem volna
azért, mert akkor még nem keresztyén a magyar.

Es ha most nem is osztozik senki Árpáddal po-
gányságban, boldog és misztikus megrendüléssel érez-
zük, ő volt az áldott forrás, amelyből ezer évvel ez-
előtt a magyar felfakadt és átver rajta a magyar lélek
tűzpartaja.

Sőt, ha a magyar történelemben valaki a protes-
tantizmussal ellentétbe lépett, azért nem zárhatjuk ki
ezeket a szívünköl. A mienk Esterházy nádor, Zrínyi
Miklós és Pázmány Péter, — ki az közülük, aki ke-
vésbé szereti édesanyját, ha véletlenül katolikus volt?
Aki egy nemzet hőseit, történelmi kincseit felekezeti
szerint kontingenciálja és ezen az alapon a vele nem
egyezőt a történelemből a magyar nemzet nagy erkölcsi
értékállományából ki akarja tudni, nemcsak magát
teszi szegényé és nyomorulttá, hanem a világon a
legnagyobb destrukciót végzi.

A kolozsvár-iristelepi imaházban a nyár folya-
mán egy „Kálvin Énekkar” alakult, mely feladatául
azt tűzte ki, hogy az istentiszteletek alkalmával mindig
énekelni fog az imaházban a hivekkel együtt és kizá-
ról az egyházi énekes-könyv énekeit tanulja meg
négyeszlámra. Karnagyuk Adorján Dezső joggal látó.

Ágoston Sándor, a jugoszláviai reformátusok
nemrégiben megválasztott püspöke mondotta árva házuk
tíz éves jubileumán: „Az egyházi életbe könnyen be-
fészkel magát egy veszedelmes betegség. Ennek a be-
tegségnek külső jele a tagok megbénulása. Ugyanaz a
betegség ez, melyben a jeruzsálemi ékes kapu koldusa
szenvedett. (Csel. 3:1—10.) Mint ennek a koldusnak,
úgy az ebben a betegségben szenvedő egyháznak sincs
ereje semmire. Minden bizodalma a mankó és az ala-
mizsna. Klfejlődött lassan egy olyan egyháztípus, mely
mindig külső segélyekből akart megélni s nagy volt a
becsülete annak a papnak, aki minél több segélyt tu-
dott az eklézsiája számára kleszközölni.”

Debrecenben közelebből megnyílik az első ma-
gyar református diakonus iskola.

Az aranyos-egerbegyi református Magyar Dalkör,
melynek a karnagyja Kósa Mihályné, az ottani reformá-
tus pap neje, folyó évi október 15 én tartotta meg szép
ünnepély keretében két ezüstszerlegének a felavatását,
amelyek egyikét a múlt évi nagyenyedi, a másikat pedig
a folyó évi szamosújvári kerületi versenyeken nyerte a
férfikarok csoportjában.

Hamburg közelében ezélt néhány évvel klörgáz
szabadult ki tartályaiból. Szerencsére esett az eső, mert
különben borzalmas pusztítás okozott volna ez a ha-
latlan mérgező erejű gáz. Hatása még így is erősen
érezhető volt tíz kilométernyi körzetben. Rengeteg em-
ber betegedett meg tőle és állatok százait kellett le-

vágni. A legutóbbi világháború már izelítőt adott a gáz-bombák borzalmairól. Azóta óriási mértékben fejlődött a gáztechnika. London, Párizs vagy Berlin védelméről egy-egy gáztámadás esetében nem lehetne gondoskodni az eddig ismeretes védelmi eszközökkel. Nem lehetne megvédeni a lakosságot a megfulladástól és a megmérgezésétől. A klórszénoxid-gáz ma már szinte jelentéktelen. Sokkal borzalmasabb gázokat találtak ki azóta. A legújabb mérgesgáz alapanyaga az arzénsav. Ezeket folyékony anyagban lehet szállítani. Aránylag kismennyiségű robbanóanyag segítségével finom füstté alakítva lehet ezt a gázt az ellenséges állások felé fújni. A hatása félelmes. Ha 200 millió rész levegőre egy rész diphenylchloroarsin gáz jut, ez már ingerli a nyálkahártyát. Ha 50 millió rész levegőre jut egy rész ilyen gáz, akkor ebben a levegőben öt percnél tovább nem bírja ki az ember. Ha öt percnél tovább marad ebben a fertőzött levegőben, ez előbb-utóbb súlyos elme-zavarra vezet.

Rendkívül erős diphenylchloroarsin gáztámadások tömeges örvületet okoznak. A szerencsétlen áldozatok arra sem képesek, hogy feltegyék gázmaszkjukat. Tökéletesen ki lehet irtani egy-egy város lakosságát egy ilyen gáztámadással. Magas robbanóerejű bombák pusztító hatása sem hasonlítható össze vele. A leghatalmasabb robbanó-bomba is legfeljebb csak egy épületet tud rombadönteni és 50–60 embert megölni. Egyetlen mérges gázbomba viszont több négyzetmérföldnyi területen pusztít el minden életet. Ezeket a gyilkos gázokat könnyű előállítani. Mert alapanyagjaik minden vegyi gyárban előfordulnak. Egy-egy ilyen gyár néhány nap alatt berendezkedhet arra, hogy napi 100 tonna diphenylchloroarsin gázt gyárthasson. Negyven tonna ilyen gáz segítségével el lehet borítani London legnépesebb negyedét, úgyhogy a gáz még tizenkét méternyire a föld színe felett is érezhető.

Az 1927. évi angol légi hadgyakorlatok bebizonyították, hogy Anglia védelme nincsen biztosítva egy nagy légi támadás esetére. A légitámadás módszerei egyre fejlődnek. Halálos biztonsággal tudnak dolgozni a támadó légi haderők. A bombavető repülőgépek ma már óránként 300 kilométeres sebességgel tudnak repülni. Ha ilyen sebességgel 20–30 méter magasságban repülnek el a városok felett, nem lehet őket a légi elhárító ütegekkel ártalmatlanná tenni.

Képzeliünk el egy háborút Anglia és valamelyik kontinentális ország között. A gázbombákkal megterhelt légiflották félórás időközökben támadnák meg Londont. Egyesek talán lewisit és más folyékony gázanyagokat csurgatnának le. Rövid időn belül egész Londont súlyos mérges gázfelhő burkolná be, mely napokig, sőt hetekig lebegne a Themse völgye felett. Két-három napon belül a milliós város lakosságának nagyrésze elpusztulna. Ugyanez a sors érné Európa többi nagyvárosát is.

Az új betegsegélyzői törvény kötelezővé teszi, hogy a házi cselédek is beírassanak a betegsegélyzőbe. A biztosítási díj a fizetés szerint állapítatik meg és hetenként előre fizetendő. A legkisebb díj heti nyolc lei. Aki elmulasztja a cselédjét bejelenteni, az első ízben a díj kétszeresét, második ízben a díj háromszorosát, harmadik ízben a díj négyszeresét, akit pedig négyszer is mulasztásban találtak, annak a büntetése 15 naptól két hónapig terjedő elzárás.

Dr. Barnes Birmingham anglikán egyház püspöke feltűnést keltő egyházi szónoklatában kijelentette, hogy a vallás és az emberiség egyaránt követeli az elmebetegségben és átörökölhető bajokban szenvedő egyének kötelező sterilizálását. A nemrég mult korszak kegyetlenebb szociális rendje önmagától kiírtotta az életképtelen egyedeket, de az újabb vak, érzélgős irányzat nemcsak megengedi a betegek szaporodását, de óriási költséggel tovább tenyészti őket. Ez se nem emberieség, se nem keresztényi szellem.

A mendeli elvek — mondotta — kimutatták, hogy megfertőzött szülőnek látszólag egészséges gyermekei

is lehetnek és a legközelebbi nemzedéken mégis kiúthet a baj. Nem szabad megengedni, hogy megfertőzött egyedek gyermekeket hozzanak a világra. Orvosoknak és papoknak egyesült erővel kell a faj tisztaságáért és javításáért küzdeni. Vallásos kötelesség a jövő nemzedéket az örökölhető bajoktól megvédeni.

Debrecenben is be akarják vezetni a németországi „egy tál étel” rendszert, amely szerint a hét egy napján német mintára a debreceni családok is csak egy tál ételt egyenek. Ha valamelyik család két tál ételt eszik, a másodikikért 20 fillért, ha hármat eszik, akkor a harmadikért 30 fillért fizessen megváltás címén.

A modern élet idegromboló jelenségeiről tartott előadást a napokban a londoni közegészségügyi intézetben egyik neves orvos.

Rendkívüli rossz szokás például, hogy egyesek rádiót vagy gramofont hallgatnak és közben olvasnak vagy beszélgetnek. Egyszerre kétfelé akarnak figyelni, ami sohasem sikerülhet. Az ilyesmi hallatlanul idegesítő és ha rendszerre válik, tönkreteszi az idegeket.

Rendkívül idegesítő a jómódu fiatal leányok társadalmi élete is. Nap-nap után estélyekre, sporttelepekre stb. járnak és közben még arra is időt szakítanak, hogy szabónőkhöz, kalaposokhoz és különböző boltokba futkossanak. Későn fekszenek le, korán kelnek és így sohasem pihennek: nem csoda, hogy néhány évi ilyen életmód után, boldogtalan és mások számára elviselhetetlen idegrombecskkává válnak.

Olaszországban a fasiszmus hadat üzent a nők soványodási hóbortjának és most a mozgalmat az egyház is támogatja. A felkészkedő papság és különösen a gyóntató atyák utasítást kaptak, hogy figyelmeztessék a nőket a szőszékről és a gyóntató székéből az erőszakos fogyás kártékony következményeire és mindenekelőtt arra, hogy asszonyi és anyai magasztos hivatásukat veszélyeztetik a fogyókúrával. A katolikus társadalmi egyesületekhez is felhívás ment egyházi felettes hatóságoktól, hogy támogassák a fasiszta kormányt ebben a feladatában.

Angliában a durhami katedrális szőszékéről dr. Alington, a templom dékánja nagy beszédben bélyegezte meg Dávid király egyik zsoltárát. A 109. zsoltár néhány verséről van szó, amelyeknek szövegét a dékán „keresztényienetlennek” nevezte.

Remélem kedves híveim, mondotta dr. Alington, hogy ezeket a keresztényhez nem méltó szavakat soha többé nem fogjuk hallani sem nálunk, sem más angol templomokban.

A hívek rendkívüli helyesléssel fogadták a dékán kezdeményezését és országos akciót indítottak az inkriminált zsoltárszövegnek száműzése érdekében.

Azok a zsoltárversek, amelyek az angol közvélemény felháborodását felkeltették, a 109. zsoltár 5–19 versei (Az ellenség ellen való segélykérés) és szövegük a következő:

„Rosszul fizetnek nekem a jóért és gyűlölettel az én szeretetemért.

Állíts fölébe gonoszt és vádló álljon az ő jobbkeze fölül.

Mikor törvénykezik, mint gonosz jöjjön ki, még az imádsága is bűnné legyen.

Életének napjait kevesek legyenek és a hivatalt más foglalja el.

Fiai legyenek árvaikká, a felesége pedig özvegygé. És bujdossanak az ő fiai és koldusjainak és elpusztult lakásuktól távol keressenek eledelt.

Foglalja el minden jószágát az őrös és idegének ragadozzák el szerzeményét.

Ne legyen neki, aki kegyelmet mutasson iránta és ne legyen, aki könyörüljön az ő árva.

Vesszen ki az ő maradéka, a második nemzedékben töröltessék el a nevük.

Átyáinak álnoksága emlékeztetben legyen az Ur előtt és anyjának bűne el ne töröltessék.

Mindenkor az Ur előtt legyenek és emlékeztetük is vesszen ki a földből.

Amiatt, hogy nem gondolt arra, hogy kegyelmet gyakoroljon és üldözte a szegény és nyomorult embert és a megkeseredett szívűt, hogy megölje.

Mivel hogy szerette az átkot, azért érte el őt. És mivel nem volt kedve az áldáshoz, ezért távozzék el az őtől.

Ugy üldözte fel az átkot, mint a ruháját, azért ment beléje, mint a víz és az ő csontjaiba, mint az olaj.

Legyen az néki palástul, amelybe beburkolódik és övül, amellyel mindenkor övezze magát.

És legyen jutalmuk az Úrtól az én vádlóimnak és akik rosszat beszélnek az én lelkemre."

Az egyházi méltóságok legnagyobb része helyesli Alington álláspontját és többek között három püspök adott annak a véleményének kifejezést, hogy a Bibliát a modern idők szellemében és az igazi keresztyénység elgondolásai alapján, kritikának és cenzurának kellene alávetni.

Temérdek olyan rész van a bibliában — mondja az egyik feltűnő nyilatkozat —, amit rendkívüli művészi és kortörténeti értéke mellett sem fogadhatunk el, a mai idők és az igazi keresztyénység szellemében. Ezeket a részeket törölni kellene a modern istentiszteletek liturgiájából.

Mások éppen ellenkezőleg azt vitatják, hogy a Bibliát, mely különböző korokon át változatlanul legnagyobb értéke volt az emberiségnek, nem szabad profán kezekkel érinteni és a Biblia olyan tökéletes egész, hogy azon változtatni nem lehet, cenzurázása képtelen gondolat.

A zalaatnai ref. egyházközösség kegyzserei között több, mint 100 éve 2 remekművű ezüstserleg és ezüsttányér van, melyről az újbbi megállapítások szerint kitűnt, hogy azok Sebastian Hans ötvösművészet nagy értékét képviselő ritka remekei.

Rodostóban fényes ünnepségek között most szentelték fel a Rákóczi Ferenc nagy fejedelmünk által száműzetése ideje alatt lakott „Rákóczi-házat”, mely a világháború folyamán megsérült és amelyet a magyar kormány eredeti török molivumu építészeti stílusban újonnan restauráltatott. A rodostói magyar záradékok közül a felsőház, a képviselőház és Társadalmi Egyesületek Szövetségének megbízottai Rodostó után Sztambulba Ankarába utaztak, ahol résztvettek a török köztársaság tízéves évfordulójának háromnapos ünnepségein. Ez alkalmat arra is felhasználták, hogy meghívták Törökországot a jövő évben rendezendő Magyarokultúr kongresszusra, amikor is megtartják a rokonnépek részvételével Attila megkoronáztatásának 1500 éves évfordulóját is.

Budapesten a Szilágyi Dezső-téri református templomban Szabó Imre esperes „Magatartásunk reformációja” című előadásorozat kapcsán a sajtóról prédikált, hangoztatva, hogy a sajtó a modern élet lélegzetvétele és lélegzés nélkül nem lehet élni. Az újság szüntelenül az életet formálja. Az újságlírónak olyan szent elkötelezéssel kell mesterségére elkészülnie, mint a lelkéltápszornak. Nagy az újságlíró felelőssége, hiszen gondolatait százezerszeresen megsokszorozva szórja ki fogékony lelkek közé. Ezután a sajtó és a közönség kapcsolatát fejtegette. Végül imával fohászkodott az újságlírókért, „könyörgünk azok életéért” — mondotta —, akik a sajtó lázas gépmunkájában vergődnek, adj nekik Istenünk mindennap egy csendes percet, amikor meghallják szavadat és kipihenhetik magukat Tenálad”.

A kolozsvári református theologiai fakultás dísztermében a reformáció emléknapijától, 6. év utolsó napjáig minden vasárnap d. e. 11 órai kezdettel akadémiai istentiszteletek tartanak a következő sorrenddel:

1. Október 31. A változatlan Krisztus. Zsid. 13:8. Dr. Imre Lajos.

2. November 5. A megtartó ismeret. János 10:23—30. Dr. Nagy Géza.

3. November 12. Megeleveníti akiket akar. János 5:19—29. Dr. Gönczy Lajos.

4. November 19. Akinék van, adatik. Lukács 19:11—27. Dr. Tavaszy Sándor.

5. November 26. Lelkészszenvelő istentisztelet a belvárosi templomban, akadémiai istentisztelet nincs.

6. December 3. (Advent.) Adventi öröm. Lukács 1:68—69. Maksay Albert. (Urvacsoraosztással.)

7. December 10. Adventi várakozás. Lukács 17:20—30. Dr. Imre Lajos.

8. December 17. Adventi felelősség. Máté 3:1—11. Járosi andor.

9. December 24. Adventi ígért. János 1:15—18. Dr. Kecskeméthy István.

10. December 25. (Karácsony.) A világ királya. Zsid. 1:1—6. Dr. Makkai Sándor, püspök. (Urvacsoraosztással.)

11. December 31. (6. év utolsó napja.) Simeon búcsuja. Lukács 2:25—32. Dr. Nagy Géza.

A hesseni tartomány evangélikus lelkészkezdő papjai és egyházi tisztviselői szakvéleményt kértek a marburgi egyetem teológiai fakultásától arról, hogy nem ellenkezik-e a keresztyén tanokkal az államtörvénynek árja paragrafus, melyet az államhatalom az evangélikus papokra és egyházi személyekre is kiterjesztett.

A teológiai fakultás terjedelmes szakvéleményben kifejti, hogy a törvénynek az az intézkedése, amely minden német állampolgártól kivétel nélkül megköveteli, hogy az élet minden körülményei között tartozik a nemzeti szocialista eszmékért kiméletlenül síkraszállni és így az árjaparagrafusért is — a keresztyén tanokkal nem fér össze. Sem a Biblia, sem Luther tanítása nem ismer különbséget a fajok között és az egyház minden fia egymásközött testvér. Kiemeli a teológiai fakultás szakvéleménye, hogy az állameszme nemzeti szocialista magyarázata ellenkezik a lelkeszi köteleességekkel, mert azok nem tiltják az állami intézmények bírálatát lelki szempontokból, miután pedig a kathólikus egyházzal kötött koncordátum nem ismer ilyen rendelkezést, tehát az az evangélikus egyházra sem lehet kötelező.

A magyarországi Actio Catholica központi irodája az október 31-iki rádióközvetítéssel kapcsolatban a Magyar Telefonhíradó és Rádió Rt. igazgatóságához levelet intézett, amelyben a többek között a következőket mondja:

„Az úgynevezett reformáció ünnepének a rádiós istentiszteletek közé való bekapcsolása, mint a múlt évben, úgy az idén is odavezetett, hogy azoknak keretében a szónokok részéről számos, a katolikus érületet sértő, burkoltan polemikusan kijelentés hangzott el. Már maga a tény, hogy a szónokok a reformációt mint nagyszerű szükség eseményt s a katolikus egyház ellen támadó hitújítókat, mint Istentől küldött megvallókat ünnepelték, joggal tekinthető a katolikusokra nézve végtelenül sérelmesnek, mert hiszen ez annyit jelent, hogy a katolikus egyház megromlott és ezért kellett megreformálni.

A luteránus szónok többek között egyenesen arra az állításra ragadtatta magát, hogy Szent Pál apostól óta senki úgy nem közelített meg Krisztust, mint Luther Márton. Tehát sem Szent Agoston, sem Assisi Szent Ferenc, sem Árpáházi Szent Erzsébet, sem a katolikus egyház százezernyi szentje és vértanúja! — A rádiós istentiszteletek számára nagyon helyesen és bölcsen felállított elv, hogy semmiféle nyílt, sem burkolt felekezeti problémának ott helye nincsen. Ezt az elvet azonban a rádió október 31-én — ügylátszik — felfüggeszti. Mert úgyiszlóván az egész aznapi délelőtti a felekezeti provokációk sorozata. Az egyenlő elbánás elve alapján már most és hogy az egyoldalú s félrevezető reformáció-magaszalásokat katolikus híveink előtt ugyanott, ahol a támadás elhangzott, helyreigazíthatassuk, kénytelenek volnánk katolikus részről azt követelni, hogy viszont nekünk is adassék mód arra, hogy a mi részünkről egy határozott napon mi is magyarázzuk meg híveinknek: miként kell az úgynevezett reformációról és annak vezéreiről gondolkoznunk.

Kértemünk a rádió mélyen tisztelt Igazgatóságához

az: méltóztassék az október 31-iki protestáns iszentiszteleteket a rádióközvetítésből kivenni, vagy legalább is azok közvetítését azon szigorú és határozott feltételhez szabni, hogy ezentúl e napon se jüggesszessék fel a nyílt vagy burkolt felekezeti polémia kerülésének elve s a protestáns szónokok tartózkodjanak a reformáció minden olyan magasztalásától, ami nemcsak a közömbös, de a hithű katolikusok szempontjából is egyértelmű a katolikus egyház lekicsinylésével.

Hunyadmegyei hírek. A hunyadmegyei leányszövetség első konferenciája Déván volt október 15-én, dr. Imre Lajos theol. igazgató vezetésével. A gondos program konferencia igen népes számu volt.

Vásárhelyi János kolozsvári ref. lelkész okt. 7 és 8 napjain piski-i, bácsi és kaláni gyülekezeteket látogatott meg Gazda Lajos piski-i és Nagy József dévai lelkészek kíséretében. A hivatalos lapban szívből jövő meglepedéssel ír a hunyadmegyei fiatal papok baráti együttműködéséről.

Déván a gályarabokról emlékeztek meg egy valóságos estélyen. Spörl Rudolf vajdahunyadi lelkész tartotta az ünnepi előadást.

Déván szinte teljes sikerrel járt a *Halottak napi világtítás elleni akció*. A Nőszövetség hunyadmegyei tagozatának közgyűlése még ez év folyamán elhatározta a dévai lelkész indítványára, hogy Halottak napján nem világítja a sírokat s e célból propagandát indít, felkérve erre a lelkészek támogatását. A hunyadmegyei Nőszövetség indítványát a kerületi Nőszövetség is magáévá tette a közgyűlésen. Amint most Déváról írják, ott a *Nőszövetség választmánya kimondotta, hogy közülök senki sem világítja a sírokat* s felváltva egész napon át Halottak napján a temető kapujában papírszíveket árulnak, melyeken ez áll: A szegény gyermekekért. Az akció olyan sikerrel járt, hogy a dévai Nőszövetség cipővel és ruhával tudta ellátni a szegénysorsu gyermekeket. Piski, Vajdahunyad, Déva templomainak szószékeiről is hangzottak el ez irányú ígérvetések a Máté 8:21—22 verse alapján.

A reformációról ünnepélyek alkalmával Vajdahunyadon Nagy József dévai lelkész a négy százötvenesen-dős Lutherról, Piskin a százvárosi árvaházi lelkész, Borbáth Dániel: A reformáció erejéről s Déván a százvárosi lelkész, Szabó Zoltán: A reformáció áldásairól beszélt. Ezen egymáshoz közel fekvő gyülekezetek lelkipásztorai elhatározták, hogy minden hónapban egyszer egymás gyűléseiben fognak szolgálni. E követésre méltó terv most készül el. Erre a kérdésre még ki fogunk térni.

Luther Márton 450 éves születésének évfordulója folyó évi november 10-én volt. A jubileumot a magyarországi protestáns világ is kegyeletes emlékezések sorával ünnepelte meg. A négy evangélikus püspök: dr. Geduly Henrik, dr. Kapl Béla, dr. Raffay Sándor és Kiss István közös püspök levélben fordultak a jubileum alkalmával az evangélikus egyházközösségekhez. A püspökök közös levele a következő kijelentésekkel végződik:

Kíváncs, hogy Luther emlékünnepe sehol senki ne használja fel más vallásuk bántására vagy kihívására. A magunk igazait akkor hirdetjük méltóképen, ha azokat mások is megtanulják tisztelni és igaznak ismerik el.

Mussolini elrendelte, hogy azok az agglégények, akik fasiszta pártban hivatali állást töltenek be, vagy haladéktalanul nősüljenek meg, vagy pedig mondjanak le tisztükről. A rendelet szerint a fasiszta párt vezetőinek és a korporációk tagjainak jó példával kell előljárniuk a családalapításban és a gyermekalkadásban.

A Newyork Times moszkvai tudósítója, Walter Duranty érdekes riportot írt Moszkva bűnügyi viszonyairól. Megállapítja, hogy Moszkvában nincsenek bűnözők, nincsenek banditák, gyermekrablók, nincsenek kocsmák, játékbárlangok és nyilvános házak. Ennek nem annyira a szovjetrendszer „tökéletessége” az oka, amint azt a vörösök állítják. Sokkal kézenfekvőbb okai vannak annak, hogy Moszkvában úgyszólván nem ismerik a bűnözést.

Először is: Oroszországban nem érdemes bűnös úton pénzhez jutni. Akinek több pénze van, mint amennyit munkája révén kereshet, azt gyanús szemmel nézi a környezete. A sok pénz Moszkvában inkább árt, mint használ. Ezenkívül nem lehet sokáig bűnöket elkövetni Moszkvában, ahol minden ötödik ember a kommunista pártnak, illetve a kommunista ifjúsági szervezeteknek a tagja. Egy-egy kommunista köteles szigorúan megfigyelni a környezetét és ha valahol valami gyanús dolgot sejt, feljelentést kell tennie a hatóságoknál.

A bűn nagyüzemei, amelyek Amerikában annyira virágzanak, Moszkvában nem fejlődhetek ki, többek közt a lakásinség miatt sem. Az emberek olyan összezúfoltan élnek, hogyha valahol bűnbárlang, játékbárlang vagy más efféle nyílma meg, a nyilvánosság pillanatok alatt tudomást szerezne róla és leleplezné.

A bűnösök elbírálása Szovjet-Oroszországban két szempont szerint történik: az egyik csoportba sorolják a „társadalomellenes” bűnözőket, elsősorban azokat, akiket ellenforradalmi ténykedéssel gyanúsítanak. Ezek a GPU hatáskörébe tartoznak és büntetésük halál vagy súlyos börtön.

A második csoportba tartoznak a közönséges bűnösök, akiket a szovjet a maga egyéni „jogbölcséletével” nem tekint bűnösöknek, hanem csupán „gazdasági körülményeik áldozatainak”. A szovjetnek az az elve, hogy ezeket az „áldozatokat” (tolvajokat, stb.) nem büntetni, hanem „javítani” kell. Azok a börtönök, melyekbe őket zárják, tulajdonképpen nem is börtönök, hanem különös keverékei az internátusiskolának és a munkatelepnek. A foglyok munkájukért éppen olyan fizetést kapnak, mint a szakmájukbeli szabadmunkások.

Moszkva közelében van egy nagy fogolytelep. Itt nincsenek cellák és vasrácsok, hanem csak műhelyek. A foglyok nappal eltávoznak a börtönből, éjszakára azonban pontosan vissza kell menniük. Ha akarnak megszökhetnek, ez azonban nem ajánlatos, mert a Cseka emberei hamar utoléri őket és akkor azután azonnal büntetés következik. A szovjet igazságügyi szakértői szerint 5 évi ilyen börtönélet a legtöbb bűnösből megbízható szovjetpolgárt farag.

A bukaresti református egyházközösségnek jelenleg hét egyháztársadalmi egyesülete van. Es pedig:

1. Az Erdélyi Református Nőszövetség bukaresti tagozata. Rendes összejöveteleit minden kedden d. u. 4—7 óra között tartja. Bibliáórákat, agapékat, vallásos estélyeket tart, szórakozó összejöveteleket, műsoros teaestélyeket rendez, a gyülekezeti jótékony-ság minden ágát gyakorolja: szegényeket gondoz, betegeket látogat, ezek segélyezésére és felruházására gyűjtési akciókat indít, jótékony bazárokat és ünnepélyeket rendez. Cselédmissziót végez.

2. A bukaresti Református Iparos Kör gyűléseit Stlrbey-Vodă 9 sz. alatt, műkedvelői gárdája összejöveteleit pedig a Sf. Voevozi 50 sz. alatt tartja. Bibliáórái közösek a Koós F. körével. Olvasó és szórakozó összejöveteleket tart. Teaestélyeket és műkedvelő színi-előadásokat rendez. Szegénysegélyezést végez. Hatszáz kötetes kölcsön-könyvtára van.

3. A Koós Ferenc Kör székhelye Stlrbey-Vodă 9 sz. alatt van. Összejöveteleit minden szerdán este 8—12 óra közt tartja. Bibliáóráit minden hétfőn fél 9—fél 10 órakor vannak. Tevékenységét szakosztályaiban fejti ki, melyek közül ezidőszert a bibliaköri — néprajzi és történelmi, — szépirodalmi és művészi — szakosztályok és az egyetemi hallgatók Diákosztálya működnek. Szórakozó összejöveteleket is tart s alkalmi műsoros estélyeket rendez. Iskola pártoló akcióit működtet. Ezer kötetes szépirodalmi és tudományos kölcsönkönyvtára van.

4. A Református Leányszövetség székhelye Stlrbey-Vodă 9. sz. alatt van. Bibliáóráit minden kedden este fél 8—fél 9 óráig, önképzőköri és szórakozó összejöveteleit pedig minden vasárnap délután 4—7 óra között tartja. Könyv- és íratérjesztést végez, a vásárnapi iskolákat fenntartja és vezeti. Résztint önállóan, részint a Nőszövetség mellett annak minden munkakörében foglaltat.

5. A Bukaresti Magyar Dalkör székhelye Sfinții Voivozi 50 sz. alatt van. Férfi- és vegyeskarával rendszeres dalárdai munkát végez.

6. A Gyermekszervezetegylet a Sfinții Voivozi 50 sz. alatt a ref. elemi iskolában tartja összejöveteleit. A kicsinyek egyesülete. Mesedélutánokat és gyermekelőadásokat rendez. Az egyesületi élethez szoktatja s önképzésre neveli tagjait. A vasárnapi iskola anyagát s módszerét is magában foglalja.

7. A ref. egyház cserkész-csapata. A „Cohortul IV. Verde al Marelui Voivod Mihai” XI. magyar centuriója

Rendszeres cserkész munkát végez, párhuzamos román-magyar vezényleti nyelv és magyar kulturális program alapján, a keresztyén ifjúságot egyesületek szellemében.

Jugoszláviában az egész ország területére kötelezőnek nyilvánították az egyházi esketést. A polgári esketés egymagában csak akkor jogerős, ha olyan indokok forognak fenn, amelyek egyháziilag házassággátló akadálynak számítanak, a polgári jogban azonban nem szerepelnek ilyen akadályként. A házasság felbontása és a válás kimondása továbbra is a polgári törvények joga marad.

A muzulmán temetésekről és halotti szokásokról a következőket írja a „Hajnal” református külmisziói folyóirat:

A hívő muzulmán halálos ágyán, akárcsak nálunk, hozzátartozói, rokonai, barátai és szomszédai veszik körül. Szívében nincs biztos reménység, nincs békeség. A hagyományok szerint maga Omar kalifa halála előtt így sóhajtott fel: „Jaj Istenem, ha a világ minden aranya, kincse enyém volna, most, hogy Isten színe elé kell mennem, mind odaadnám, csak hogy az ő haragjától megmeneküljek.” Egy másik híres muzulmánról ezt a mondást jegyezték fel, mellyel nagy halálfélelmét látó barátainak kérdőzködésére felelt: „Jaj nekem, olyan úton kell mennem, melyet nem ismerek, olyan Istenhez közeledem, akit nem látok.” Maga Mohamed a nyitott sír borzalmaira gondolva, Istenhez kiáltott félelmében. A következő hagyományt jegyezték fel róla: „Egy este felesége, Ajsa, a szavakkal fogadja: Ma két zsidó aszszony volt nálam. Azt beszéltek, hogy a halottaknak mennyi borzasztó szenvedésen kell átmenniök a síron túl. Hazudtok, mondtam nekik és elkergettem őket. De a próféta így felelt: Helyesen beszéltek, mert a halottak a sírban oly borzasztóan jajgatnak, hogy azt az állatok hallani tudják.”

Ha a haldokló eszméletén van, akkor a Koránból olvasnak fel, amelyből azonban sem a felolvasó, sem a szegény haldokló nem ért semmit. A haldokló és az ágya körül állók közben többször ismétlik a „hitvallás” szavait, mely így hangzik: „La iláhé ill Allah Muhamed er reszül-ülláh”, vagyis: „Nincs isten más, csak Allah és Mohamed Isten küldötte.”

A papok tanítása szerint, aki ezt a mondatot ismételve hal meg, akármilyen istentelen életet élt volna is életében, mégis a mennyországba kerül, míg aki ezt elmulasztja, vagy úgy hal meg, hogy nem ez volt az utolsó szava, az biztosan a pokolba jut. Innen van, hogy a muzulmánok folyton ezeket a szavakat mormolják magukban. Ha a haldokló már elvesztette öntudatát, a körülötte lévők tovább mondják a fenti ígéket és arabul imádkoznak.

Amint a halál beáll, a szemet lefogják s az állat felkötik. Miután az esetleges szennytől megtisztították, arcát Mekka irányába fordítják. Ugyanekkor a mioaré tetejéről kihirdetik a hívőknek, hogy valaki meghalt, ami megfelel a mi halotti harangozásunknak. Közben értesítik az imámot a halálesetről, aki csakhamar meg is érkezik. A halottat kiviszik az udvarra, ráhelyezik egy külön erre a célra szolgáló deszkára, levelekkel és háromszor egymásután a vallási előírás szerint vízzel megmossák. Ez az imám dolga. Miután ez megvan, háromszoros gyolcslepelbe burkolják, majd végül szőnyegbe csavarják. Ráhelyezik a nyitott koporsóra és a legközelebbi imádság idején kiviszik a mecset elé. Négyen emelik fel megholt barátjukat és ünnepélyesen leteszik a mecset elé egy nagy kőkockára, melynek neve

„imádság köve”. Míg a gyülekezet bent imádkozik, addig a halott kinn vár, szőnyegbe csavarva, nyitott koporsójában az uccán. Körülötte nem áll meg a forgalom; még a gyermekek is tovább folytatják játékukat.

Az imádság végeztével a gyülekezet kitörlődül az uccára és a koporsó előtt katonás sorban feláll. Elmondanak a halott lelki üdvéért még egy imát az imám vezetésével, melynek befejeztével négy ember vállára kapja a koporsót és rohamlépésben megindul vele a temető felé. A megboldogult muzulmán talán soha életében nem járt olyan gyorsan, mint ahogy a temetőbe vivő útat megteszi. A halotti menetben nyoma sincs az áhítatnak, szomorúságnak. Mindenki beszél és siet a koporsó után. Itt érdekes szokást lehet megfigyelni. A koporsót percenként cserélik az emberek és a halotti menetben nincs egy olyan lélek sem, aki ne vitte volna többször a holttestet, míg kiérnek a temetőbe. Ennek a szokásnak az a magyarázata, hogy a mohamedán fel fogás szerint a halott hittestvér vivése érdemszerző jócselekedet. A mohamedán hit különbséget tesz bűn és jócselekedet közt. A bűnt csak megfelelő számú és értékű jócselekedettel lehet hatálytalanítani. Valahány lépés a koporsóvivéskor, annyi érdem.

A koporsóvivők hamarabb odaérnek a megasott sírhoz, mint a gyász kíséret, mely hosszú libasorra szakad szét útközben. Lassan beérkeznek mindenki. Letelepednek a sír köré. A sír olyan mélyre van kiásva, mint nálunk, de van egy külön kis ürege, melyet a gödör Mekka felé eső oldalába vájnak bele. Két ember leugrik a sírba. Fent kibontják a halottat a szőnyegből s csak a gyolcsleplet hagyják rajta. A sírban álló két ember vigyázva átvesszi és elhelyezi a holttestet az üregbe úgy, hogy annak arca Mekka felé fordulva maradjon. Az imám lenyújt egy kis papírszálót, melyre arab imádság és Korán-idézetek vannak írva s ezt a halott arcára helyezik. Közben vigyáznak, nehogy a fehér lepelre hant essék. A sír szélénél vályogtéglák vannak kikészítve, mellyel gondosan elfalazzák a halottat rejtő üreget. Miután ez megtörtént, kezdik beföldelni a sírt. Miután a sírdombot jó magasra felhantolták, egy gyerek kőkorsóban vizet hoz, azt ráöntik a sírra. A két végébe egy-egy zöldre festett hegyes karót dugnak, melyeknek nincs semmi különösebb értelmük azon kívül, hogy az elhelyezendő sírkönek helyét jelölik.

A gyászolók közben elhelyezkednek a sír közelében. Az imám megjelenik a sír előtt, leborul térdre, elmondja a Korán megnyitó szúráját, aztán belekezd a halotti imádság elénekelésébe, mely jó negyedórát tart. A gyülekezet szintén térdnél, vagy lekuporodva hallgatja, miközben mindenki két tenyerét előre fordítva kezét feltartja, ami a mohamedánoknál az imádság jele. Az imádság arab nyelvű. Egy-két gondolatát érdemes feljegyezni, mert a mohamedán hitre nagyon érdekes világot vetnek. Így szól magyarul:

„Áldassék, magasztaltassék a magasságos Allah, aki így szól a szent könyvében: Minden lélek megízleli a halált, mindenki visszatér hozzám. Mohamedhez így szól: Te halandó vagy, azok is halandók. A testnek és léleknek teremője, az élő Allah segítsen minket és könyörüljön rajtunk. E halottak érdemei és jöttei Allah színe elé jussanak. Sírját Allah mennyország kerijévé változtassa. Jöttei, Korán-olvasásai sírjában utitársul legyenek. Műnker és Nekir kérdéseire válaszáat Allah könnyítse meg.” Műnker és Nekir angyalok, akiknek megbízatásuk a halottakat kikérdezni. Ki a te urad? Mi a vallásod? Kicsoda a prófétád? Ezekre a kérdésekre kell megfelelni. Ha a halott hitt a prófétaban és megtartotta az előírásokat, akkor könnyen választ tud adni. Műnker és Nekir magyarul annyit jelent, mint a letagadott, az ismeretlen, t. i. a számadás, amire nem szeretnek gondolni az életük folyamán.)

Az imádság végül a hátramemorizáltakért könyörög és a Korán első szúrájával, valamint a hitvallás szavaival végződik. A mohamedán ima is ámennel végződik. A hívők nyitvatartott két tenyerükkel végigsimítják az arcukat, felkelnek és dolgotka mennek.

Ezzel azonban még nincs mindennek vége. Az imám egyedül marad a sírnál és újra énekelni kezd. Ezúttal már nem hallja senki, csak a — halott, A

szunniták hite szerint ugyanis a sírba letett halott még hall, csak felelni nem tud. A lélek megegyeszer utóljára visszatér a testbe. A pap megszólítja a halottat: „Jusson eszedbe, hogy kimentél a világból és mondd el a hitvallás szavait. Mondd, hogy beleegyeztél Isten akaratába, hogy Alláht igaz Istennek ismerted meg, Mohamedet igaz prófétának és az Iszlámot igaz vallásnak.” Ezt a felszólítást háromszor megismétli és végül ömaga is elhagyja a sírt.

A mohamedánok nem gondolják a sírokat, azért a temető nagyon el van hanyagolva. A sírok körül vad bozótok. A sírkövek tetején kis lyukak vannak, állítólag azért, hogy a madaraknak legyen miből inniuk. A sírkövek cífra török felírással vannak ellátva. Egy ilyen sírkő felírat szövege a többiek között a következő:

„Válás. Végül majd te is rákerülsz Szirát* hidjára, ezer év lenne is, mint Ádámnak, életed határa. Ez a világ senkinek sem marad meg örökké. Azért hát ne hited megad, ábránd- s álomba ne merülj. Szivedbe vésvé már a nap, melyen sor kerül rád. Mondj egy imát és olvasd el a fáthát** s békülj meg hited társával.”

Sehol egy szó sem, mely arról beszélne, hogy az örökkévalóságban viszonyítjuk egymást. Sehol egy szó a feltámadásról. A muzulmán vallásban nincs vigasztalás a halálra. Nem él bennük a nagyszerű bizonyosság, hogy a halál csak kapu a dicsőség országába, csak átmenet.

Kang-Klincsiang, tábornokot, aki azelőtt Feng-Jü-Sziang vezérkari főnöke volt, az Amerikai Bibliatársulat életfogytiglani tagjává választotta. Ez a megtiszteltetés ezuttal először ért kinait. Tábori lelkésze azt írja róla, hogy főnöke mindennap talál időt arra, hogy a bibliát olvassa. Akár a táborban van, akár valami hosszú, fárasztó menetelésben, erről a lelki táplálékról nem akar lemondani. Sokszor látta őt a pogány imasátor mellett, vagy templom udvarán az ő összegyűjtött hívei előtt az Igét hirdetni, miközben körülöttük még ott állottak a pogány bálványok. Azok közé tartozik, akik igazi hittel mélyednek el a biblia tanulmányozásában.

Gandhi egyénisége és önfeláldozó fellépése többek közt azt a nem várt visszahatást is eredményezte, hogy európai és amerikai nők ismét nagyobb számban csatlakoztak a hindu valláshoz. Erre a hindu reformpárt egyik előharcosa (ki különben nem is keresztyén), Pandit Bagat Ram egy igen komoly cikkben fordul az európai és amerikai nőkhez: „Mi hasztalan vizsgáljuk — írja —, nem tudjuk azt megérteni, hogy mi indítja az amerikai és brit nők hosszú sorát arra, hogy egymás után hindukká legyenek, elhagyva keresztyén hitüket. Jól kellene tudniuk, hogy oly intézmények, mint a gyermekházasság, a kényszer-özvegyi állapot, az érinthetetlenek kasztja, a férfiakra és rőkre érvényben levő kétféle erkölcsi törvények mily súlyos akadályai a haladásnak és mily erőtlenség forrásai a keresztyéniséggel szemben. Bizonyára nincsenek tisztában azzal, hogy a hinduizmus sokisten imádó vallás, hogy a szegény osztályokkal szemben ellenséges magatartású és hogy minden társadalmi újítástól visszariad. Nem tudják, hogy a hindu nő a vallás alapján ki van zárva a legelemibb jogokból, nincs joga a családban, a társadalomban, nem örökölhet. Ha a nyugat asszonyai azért jönnek Indiába, hogy az ő sanyargatott hindu nőtestvéreiken segítsenek, ha az emberi jogok érdekében ott mozgalmat akarnak indítani, akkor legyen az ő eljövételük áldott. De ha a hindu vallást magukévá teszik, ezzel szerencsétlen embertársaikon mit sem segítenek, legfeljebb saját beteges különbségüket és kíváncsiságukat elégítik ki.”

A világháború után a törökök tudvalevőleg irgalmatlanul elpusztították vagy kiűldözték az Előázsai területén lakott örmény keresztyén népet. A kélmillió ott lakott örmény közül csak mintegy 20—30.000 van még török területen és a 2000 keresztyén templom közül csak 12. Mondják, hogy sok török is bizonyos lelki-furdalásfélét érez emiatt, ez azonban nem változtat azon

a tényen, hogy a Sevres-ben kötött megállapodás szerint a maradék örmény nép részére kiadandó 20.000 négyzetkilométer területből még semmit sem adtak oda. A menekültek közül 60.000 lelket Franciaország fogadott be. Ezek közül 2000 protestáns, kiket 12 lelkesz gondoz. Nagyobb csoportok mentek még Bulgáriába, Görögországba és Amerikába, Szíriába 13.000 örmény menekült, többnyire protestánsok. Kerültek még kisebb-nagyobb számmal örmény menekültek Oroszországba, Palesztinába, Egyiptomba és Tunisba is. Mindezek ma is nagy mértékben szükségét látnak és rászorúlnak a külföldre segítő bizottságok munkájára; e tekintetben kiemelendők Németország és Amerika, mint amely nemzetek még legtöbb felelősséget éreztek a sokat szenvedett örmény nép sorsa iránt.

A Magyar Református Külmisziói Szövetség 1933 október hó 14—15. napjain rendezte meg Budapesten (a Salétrom-ucca 5. szám alatti református templomban) ez idei őszi konferenciáját.

A konferencia összefoglaló címe: *Ífjúság a külmiszióért*! A konferencia a magyar külmisziót szerető és érte áldozni is kész híveit és érdeklődőket gyűjtötte össze, de az idén különös gondnal és felelősséggel hívta össze az ifjúságot. A konferencia érdekes előadások hangzottak el a miszió különböző munkájáról. „Ami mindig a fiatalok ügye volt” — előadó Morvay István lelkész volt. Carey Vilmos indiai misszionáriusról Ivanyos Lajos lelkész beszélt. A magyar külmiszió elmúlt évi eredményeiről dr. vitéz Csia Sándor főorvos számolt be. „A külmiszió és én” címen Iraskóczy László lelkész tartott előadást.

A konferencia utolsó napján este két budapesti gyülekezet körében rendeztek párhuzamos ünnepélyt, ahol Meréty Sándor főorvos, Vásárhelyi Dezső nyugalmazott miniszteri tanácsos, Victor János dr. és Virág Sándor lelkészek tartottak előadást.

Igen érdekes olvasmányt nyújt a minden hónapban megjelenő Külmisziói Füzetek. Legutóbb két nagyon érdekes füzet jelent meg e sorozatban. Az egyik: „Uganda hőse” Szabó Béla huszti ref. lelkészétől, melyben Mackay Sándor afrikai misszionárius fordulatokban gazdag életét írja le. A másik füzetet Virág Sándor lelkész írta: „Krisztus és a fekete ember” címen s benne a négerké vallási és társadalmi életéből vett igen megkapó képekben ismerteti a fekete lelki világát. Mindkét füzetet melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe. Ára 20 fillér. Megrendelhető a Hajnal kiadóhivatalában, Budapest, VIII., Gyulai Pál-utca 9., II., 21.

Szerkesztői üzenetek.

N. J. Déva. Cikkeidet kézhez vettem. Az első mai számunkban hozom. A másodikat a következő számban. Kérlek, készülj, hogy a harmadik és negyedik cikk is készen legyen. Különösen a Kálvin leveleiből nyert adatokat és azok feldolgozását várom. Egyebekről majd beszélünk.

P. K. Ákosfalva. A nyáron küldött cikked már akkor elvesztette aktualitását.

S. N. Bhunyd. Levelét nagy örömmel olvastam. Szeretem az olyan olvasókat, akik elismeréssel is adóznak, de újabb és újabb igényeket is támasztanak a lappal szemben és ezt kifejezésre is juttatják. A Kálvinról szóló cikkek jönni fognak. Amint első szerkesztői üzenetünkben látszik, már mi is gondoltunk rá. Szíves üdvözléssel.

B. K. A társadalmi biztosítás kérdésével foglalkozni fogunk, de különösen annak keresztyén szempontból való kritikájával.

P. K. és B. J. Köszönöm a Református Ifjúság első számát. Isten áldását kérem munkátokra. Különösen sok türelmet és alázatosságot, hogy mindenkor megtudjatok állani a közömbösséggel és a sok rosszindulatu visszautasítással szemben is.

* A borotvaéles keskeny hid, melyen a mohamedánok szerint a halál után át kell menniük.

** A Korán első szúrjának az arab neve.